

Tabor

BOG

NAROD

DOMOVINA

1976

EL FORTIN

4-5

TABOR je glasilo Zdrženih slovenskih protikomunistov • **TABOR** je las. in vestnik Zveze D. S. P. B. Tabor • Mnenje Z. D. S. P. B. Tabor predstavljajo le članki, ki so podpisani od glavnega odbora Zveze. • Izdaja ga konzorcij. Predsednik inž. Anton Matičič. • Urejuje in odgovarja uredniški odbor glasila., za lastništvo Ivan Korošec, upravnik Božo Šušteršič.

—:—

TABOR is the voice of the Confederation Tabor of the United Slovene Anticommunists

—:—

TABOR es órgano de la Confederación Tabor de los Anticomunistas Eslovenos Unidos. • Director: Ing. Antonio Matičič, Ramón L. Falcón 4158. Buenos Aires, Argentina

—:—

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina, T. E. 33-7213

—:—

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 1.303.672

—:—

Naročnina: Argentina in Južna Amerika 250.— pesov Ley 18.188 odn. enakovrednost v dolarju; Z. D. A. — Kanada — Evropa — Avstralija: z navadno pošto 5 dolarjev, z letiško pa 10 dolarjev (ZDA).

—:—

Naročila, reklamacije, nakazila, dopise in ostalo pošto pošiljajte na naslov: inž. Anton Matičič, Igualdad 1110, José L. Suárez FNGBM, Pcia. de Buenos Aires, Argentina. Telefon: 766-7513.

NAŠA NASLOVNA SLIKA

Slovenska pristava v okolici Clevelanda je vsakoletno prizorišče že tradicionalnih spominskih proslav spomina padlih v protikomunističnih borbah. Slovenci, naseljeni v bližnjih in daljnih krajih vedno prihite v lepem številu, da se oddolže svojim junakom. Še posebno veliko pa jih je bilo na lanski proslavi 30. obletnice. Vidimo jih, kako po končanem slavju razhajajo potem, ko so ponovno obnovili svoje zaobljube v borbi za Boga — Narod — Domovino.

P O R A V N A J T E   N A R O Č N I N O !

Svobodni sveta,
združite se!
Za Boga,
Narod, Domovino!

Abril-Mayo

BUENOS AIRES

April-Maj

PASCUA 1941-1976

¡Cristo ha resucitado!
¡Resucitemos con él también nosotros!
Aleluya, Aleluya...

Así canta la dos veces milenaria Iglesia cristiana al conmemorarse la Resurrección de nuestro Señor, que venció a la muerte.

La semana Santa de 1941 significó para los eslovenos el inicio de los padecimientos de nuestro pueblo, ya que el domingo de Ramos, que rememora la triunfal entrada a Jerusalén de nuestro Salvador, coincidió con la invasión de los ejércitos de Hitler a nuestra patria.

Comienza así el período de luto, a raíz de la muerte de millares de compatriotas. Los habitantes de Estiria y de Carniola fueron violentamente arrancados de sus hogares y deportados lejos a Alemania con el propósito de que con su trabajo esforzado contribuyan a engrandecer el imperio "universal" de Hitler.

Durante la ocupación extranjera, cuando nuestro pueblo sangraba por mil heridas, surgió en nuestro país el peor enemigo: el comunismo. Este no elegía los medios para la concreción de su perverso plan: apoderarse del poder asesinando a sus hermanos, simultáneamente con el dominador extranjero.

En forma intermitente los eslovenos recordábamos la celebración de la Resurrección en paz durante la última conflagración mundial. Por última vez lo hicimos en 1945, días antes de emprender nuestro éxodo, que se debió a la entronización en nuestra patria del Judas sin parangón en la historia de los eslovenos.

Ya han pasado treinta años desde que los eslovenos aguardamos las Pascuas en nuestras nuevas patrias adoptivas, en los cinco continentes del mundo.

No obstante, no ha variado en esencia la tradicional Pascua eslovena, con la cual continuamos doquier existe la comunidad eslovena organizada.

Por lo tanto debemos agradecer a Jesús resurrecto para que nos conserve leales a la fe cristiana y la nacionalidad.

Los mártires eslovenos, que con su generosa sangre regaron el suelo de nuestra patria, nos convocan a viva voz:

¡Cristo ha resucitado!

¡Resucitemos con él también nosotros!

Aleluya, Aleluya...

VELIKA NOČ 1941–1976

Kristus je vstal!

Vstanimo z njim še mi!

Aleluja, Aleluja...

Tako poje dvatisočletna krščanska cerkev na praznik Vstajenja Gospodovega, ki je premagal smrt.

Slovensko praznovanje Velike noči leta 1941 je pomenilo začetek trpljenja našega naroda, ko smo na cvetno nedeljo, na praznik zmagoslavnega vhoda našega Odrešenika v Jeruzalem doživeli vdor Hitlerjeve vojske v Slovenijo. Namesto velikonočnega veselja in miru, se je pričela doba žalosti in smrti za tisoče naših ljudi. Štajerci in Gorenjci, pa tudi Dolenjci so bili nasilno odtrgani od svojih domov ter odpeljan daleč v Nemčijo, da bi s svojim delom pripomogli pri razširitvi Hitlerjevega imperija.

Prav za časa tuje okupacije, ko je naš narod krvavel iz tisočernih ran, se je na Slovenskem pojavil še hujši sovražnik — komunizem. Ta ni izbiral sredstev za doseg svojih perversnih ciljev, da se prikoplje do oblasti; zato je moril in ropal vzporedno s tujim okupatorjem.

Le z redkimi presledki smo Slovenci v drugi svetovni vojni praznovali Veliko noč v miru. Zadnjikrat smo jo obhajali leta 1945; potem pa smo morali v velikem številu zapustiti naše domove n odti v svet, ker se je doma ustoličil Judež brez primera v slovenski zgodovini.

Trideset let je minilo, odkar Slovenci praznujemo Veliko noč v naših novih domovinah na vseh petih celinah sveta. Toda kljub temu se v bistvu slovenska Velika noč ni spremenila, ampak z njo nadaljujemo, kjerko! je slovenska skupnost organizirana. Zato bodimo hvaležni od smrti vstalenu Odrešeniku, da nas bo ohranil tudi v bodoče krščanski veri in slovenskemu narodu zveste ljudi.

Slovenski mučenci, ki so nesebično prelili svojo dragoceno kri širom naše prave domovine, nam kličejo z mogočnim glasom:

Kristus je vstal!

Vstanimo z njim še mi!

Aleluja, Aleluja...

Razmajana Jugoslavija bo obtičala brez Tita

Ko se pripravlja na srečanje s svojim Stvarnikom, obletavajo Tita spomini iz preteklosti in bojazen, kaj bo z Jugoslavijo brez njega.

Še vedno se namreč rad spominja dni, ko je bil pod imenom Walter agent Kominterne, živčnega centra svetovnega komunističnega gibanja. V razgibanem televizijskem intervjuju se je spominjal tudi svojega obiska v Moskvi v poznem poletju 1939. Hitler je že pogoltnil Avstrijo in samo bedaki — vključno nekaj komunistov — so še upali, da se bo moč ogniti drugi svetovni vojni. Tito pa ni bil bedak.

Nekega dne je bilo zbranim komunistom v Moskvi sporočeno, da bo Stalin podpisal nenapadalni pakt s Hitlerjem. Sovjetski predstavnik, ki jim je sporočil, jih je pozval, naj napišejo izjavo, ki bi pomirila njihove domače komunistične partije. Na naslednjem sestanku so bile te izjave predložene. Pokazalo pa se je predvsem, da je moskovska kupčija z nacisti močno pretresla celo najbolj lojalne agente Kominterne.

Ko pa je prišla vrsta na Tita, da prebere svojo izjavo — tako se spominja on sam —, je sovjetski predstavnik vzkliknil: „Vidite, tovariši, samo Walter je napisal nekaj spodobnega!“ O slavni spomini, ki preletavajo starce!

Toda Tito ne more zapadati v trenutke domotožja, ker mu je jasno, da bo Jugoslavija, skupno s Portugalsko, Španijo in Italijo, jutrišno politično bojišče. Doma in v tujini vidi sovražnike, ki se zbirajo z namenom, da udarijo po njegovi državi, ko njega ne bo več. Zato si v svojem Belem dvoru na beograjskih gričih ali v elegantni vili na Jadranu na vse kriplje prizadeva, da okrepi državo za vse preizkušnje, ki jo bodo doletele po njegovem odhodu.

Marca lanskega leta je izbral svoje partijske in vladne dediče ter jih je lepo uredil v razne odbore. Istočasno je pričel potiskati svojo potrošniško družbo, ki sanja o avtomobilih, televizorjih, jazzu in potovanju po tujini, nazaj v toge dni pravovernosti. Zato je v nekaterih ozirih Titova Jugoslavija danes pod prav tako strogo kontrolo, kot katerakoli druga komunistična država.

Partija je doživela čistko za čistko. Z univerz so bili odstranjeni profesorji, ki so kritizirali režim, med njimi slavna osmerica z beograjske univerze, ki je obsodila korupcijo jugoslovanske partije in družbe.

Predno pa je bilo mogoče odstraniti vse te kritike, je moral biti spremenjen zakon o avtonomiji univerz. Zakon o javnem redu pa je dobil dodatek, ki predvideva strogo kazen za vsakogar, ki bi žaljivo govoril o Jugoslaviji ali njenih voditeljih, ali pa bi podajal nacionalistične in šovinistične izjave o njenih narodih in republikah. —

V Zagrebu je bil ustavljen liberalni marksistični mesečnik „Praxis“

z neprepričljivim izgovorom, da ga tiskarji nočejo več tiskati. Čeprav je imel zelo nizko naklado, je bil mesečnik „Praxis“ v resnici sveto pismo vsem, ki so smatrali, da je sistem v zmoti. List tudi ni nasprotoval Titu, grajal pa je naraščajočo moralno in politično korupcijo družbe, ki se je razvila pod Titovimi perutmi.

Toda ideološko utrjevanje je samo del Titovih priprav za bodočnost. Jugoslaviji namreč preti cela vrsta nevarnosti: 30 odstotna inflacija, naraščajoče cene nafte in drugih produktov, pa tudi naraščajoča brezposelnost.

Težave Zahodne Evrope zajemajo zdaj tudi Jugoslavijo. Evropa manj kupuje od nje, istočasno je pričela odpuščati tudi Jugoslovane, ki še delajo (okrog 600.000 naj bi jih bilo) v zahodno-nemških, francoskih in holandskih tovarnah, ter so se s svojimi ženami in otroci privadili kapitalističnemu načinu življenja.

Tito mora paziti tudi na nevarne spore med šestimi republikami, ki jih je povezal v jugoslovansko državo. Enotnost, enotnost, kliče na brezkončnih zborovanjih in njegovi pomočniki ponavljajo geslo za njim. Istočasno je počistil partijska in vladna vodstva v posameznih republikah.

Srbi in Hrvati, tudi tisti, ki imajo partijske izkaznice, še niso pozabili starega sovraštva, voditelji manjših republik se pritožujejo nad večjimi in bogatejšimi, da jim ne pomagajo dovolj.

Najnevarnejše grožnje prihajajo iz tujine. Naj se obrne kamorkoli že, Tito vidi samo sovražnike, ki se pripravljajo, da po njegovi smrti načno državo. Zato si prizadeva ne le, da obnovi komunistično pravovernost, temveč tudi, da poostri čuječnost nasproti komunističnim sosednim državam, ki so že pričele kovati zarote v Jugoslaviji. Lani je tajna policija razbila 32-člansko organizacijo, ki so jo podpirale Moskva, Praga in Budimpešta, za tem pa so bile odkrite še druge zarotniške mreže. Tito se sicer smeje misli, da bi mogle sovjetske čete lepega dne vkorakati v Jugoslavijo, toda samo nekaj mesecev prej je jugoslovansko zunanje ministrstvo objavilo, da je od drugih komunističnih držav prejelo zagotovila, da se ne bodo vmešavale v jugoslovansko notranjo politiko.

Toda zdaj komaj minejo tedni brez obvestila, da je bila zasačena nova skupina „stalinistov“, brez ostrega odgovora na sramotilni članek objavljen v tej ali oni komunistični prestolnici, brez napada na sovražne akcije Bolgarije. „in vsi vemo, kdo stoji za Bolgarijo“...

Jugoslovansko ljudstvo je čuječe, je pa tudi neenotno. Kot Francisco Franco, je namreč tudi Tito zagrešil to napako, da si ni vzgojil dedičev, ki bi mu bili zmožni slediti, pa tudi, da ni reformiral svojega arhaičnega, zastarelega sistema in ga usposobil za potrebe in nevarnosti 70. let.

Res je sicer, da je uvedel zapleteno mašinerijo vladnega in gospodarskega upravljanja in večnarodnega sožitja. Ni se pa prikopal do spoznanja, da se je ta mašinerija obdržala samo zaradi privlačnosti njegovega imena in pa, ker je bila zadušena vsaka kritika.

Ko bo Titova legenda obleдела, se bo pokazalo, da je ta mašinerija razmajana — kot se je zgodilo v Španiji in Italiji — in zastarela.

Taka bo komaj kaj koristila njegovi ljubljeni Jugoslaviji v bližajoči se tekmí, ki se bo na Balkanu razvila med supersilami in njihovimi manjšimi, a podjetnimi zavezniki.

Zgornji članek je napisal znani kanadski poročevalec za vodilni dnevnik. Članek je zanimiv, ker hoče poročevalec biti objektivni in ne kot je to običaj v severno-ameriškem časopisju, ki je vedno naklonjeno „predsedniku“ Titu, pa sovražno pokojnemu „diktatorju“ Franciscu Francu. Seveda slovensko časopisje — tudi pod kontrolo političnih emigrantov — za njimi papagajsko ponavija izraz: „Predsednik Tito“, ne da bi nam povedali, kdaj je bil Tito po načinu ameriške demokracije — izvoljen!

Toda briljantni politik Tito je znal izzigravati vse in vsakogar, zna služiti Moskvi in istočasno molsti kapitalistični zapad. Tito je komunistični stvari več koristil, kot vsi tisti milijoni ljudi pobitih na vzhodni fronti in drugod. Tito se je kot prvi komunistično-kapitalistični buržuj v fraku in cilindru šel pokloniti stebri svetovne „reakcije“ papežu Pavlu VI. Bil je gost v centrali svetovnega kapitalizma v Združenih državah, kjer so mu multimilijonarji dali na razpolago svoje milijonske rezidence in svoje „suženjske podložnike“ (in Tito ni odklonil vseh teh darov, katere so ustvarili ameriški „proletarci“ za svoje „izkoriščevalce delovnega ljudstva“). Na poti domov preko Kanade ga je pozdravil nekdanji jugoslovanski proletarijat z demonstracijo in kričanjem: „Tito, murderer“ (Tito, morilec). Kot poklicni diplomat pa se Tito ni razburjal; samo cinično se je posmehoval neumni proletarski raji, ki ne pozna zakonov diplomacije...

Še predno se je vrnil domov, je pristal v Londonu in bil na kosilu pri angleški kraljici. Menda je bil še toliko „nevljuden“, da ni na kosilo povabil še „prestolonaslednika“, sina bivšega kralja Petra Karadžordževića, h katerega rojstvu je poslal v London celo svoje zastopstvo... Pa naj še kdo trdi, da je Balkan že kdaj pred Titom rodil takega političnega velikana?

Ko so v Londonu pokale salve v čast „proletarskega“ maršala, okrašenega z zlatimi epoletami, trakovi, odlikovanji itd., ki so tako živo spominjali na viteško preteklost buržuazije izza časa preteklih stoletij, se je Karl Marks gotovo obračal v zapuščenem londonskem grobu; njegova dva mladoletna otroka, ki sta naredila samomor še za časa njegovega življenja, sta se mu porogljivo smejala v njegovo brado. „Tovariš“ Karl Marx, ki ni nikoli v življenju delal za svoj obstanek, je živel na račun „delovnega ljudstva“, katerega je izkoriščala njegova kapitalistična žena. Kot filozof je dokazal, da je povsem upravičeno izkoriščal proletarsko maso, za katero je propagiral, da jo je treba „osvoboditi, ker nima izgubiti kaj drugega kot verige“. (Glave za njega seveda niso bile važne!) To je isto kot bežeti

tat, ki pri zasledovanju kriči: „Primate tatu“, da tako odvrne pozornost od sebe.

Titu pa ni šel na grob svojega „odrešenika“; verjetno iz strahu, da ne bi Karl Marx skočil iz groba in mu strgal vse buržujске maršalske našitke. Človek z njimi prav gotovo ne spada v brezrazredno družbo, najmanj pa na njeno čelo, čeravno je celo Marx priznal, da „bo brezrazredno družbo vodila intelektualna elita!“ Kje pa je potem enakopravnost?

No, sedaj Titu ostajajo le spomini. Dolge so vrste stotisočev, ki jih je poslal v množične grobove. Sedaj, ko stoji pred zadnjim ciljem, zastonj računa, koga bi še lahko izžigal. Zaveda se, da bo treba oditi, pa za ta zadnji cilj nima nikogar, ki bi ga za to prevaril ali likvidiral. Vsa množica zdravnikov in najbolj komplicirani aparati kapitalistične in komunistične znanosti njegovega odhoda ne bodo preprečili, kvečjemu podaljšali. In Tito že vidi jastrebe na nebu, da naskočijo svojo žrtev...

Mnogi bodo objokovali njegov odhod. Nekaterih jok bo morda iskren, ker bodo z njim izgubili privilegije. Drugih jok bo ciničen, da zakrijejo resničnost svojih čustev. Vse pa bo navdajal strah, ker se bo razbil kip malika, ki ga je ustvaril kapitalizem s svojim nezakonskim sinom — komunizmom. Jugoslovanski narodi bodo zato plačevali krvav račun, kot so ga v preteklosti — za korist velikih. Kdo se za nje zanima? Saj so samo neznatna figura na svetovni šahovski deski...

In jugoslovanska politična emigracija v katero vključujemo tudi slovensko? Kaj je v 30 in več letih za ta trenutek pripravila, odnosno pomagala vplivati na prihajajoče dogodke? — Nič nam ni znano, če se je v teh 30 letih zanimala še za kaj drugega kot za svojo „slavno“ preteklost, za ministrske stolčke, pa razpravljala o nelegalnosti prevzema oblasti po komunistih in pozabila na to, da je njihova „legalnost“ bila zapečatenata v aprilu 1941 in bila dokončno v maju 1945 sredi tunela na Ljubelju.

Ali je ta emigracija sploh kaj videla preko gnoja srbsko-hrvaškega vprašanja? In slovenska politična (in ideološka) emigracija, odnosno njeni „voditelji“? Ali so našli še kaj drugega, kot to, da so skrbno čuvali svojo „legalnost“ in z vsemi sredstvi skušali mašiti usta sleherni „opoziciji“, pa nai je bila še tako nestransarska, še tako preprosto nedolžna; četudi je izhajala iz preprostega naroda, ki se ni hotel več pokoravati diktatom sterilizirane emigrantske politike? Ne! Ta zvrst je tolerirala ali še tolerira komunizem doma in njegove agente med nami, absolutno pa ne more trpeti kakršnekoli kritike svojih lastnih otrok, ki so v tujini dozoreli in spoznali vso jalovost slovenske politične preteklosti in z njo nočejo imeti nič skupnega, ker jo smatrajo odgovorno za vse zlo, ki so ga prestali sami, narod doma in tisoči v množičnih grobovih.

Toda ni dovolj, udariti po svojih lastnih učencih, da „so se šolali v fašističnih šolah“ (tiste šole so bile pod njih kontrolo in oni profesorji). Ni dovolj, razdvajati emigracijo, ker dobro poznajo izraz starih Rimljanov:

„Deli in vladaj!“ Še več; treba je razdvojiti celó v tujini rojene otroke! Ker to za kulisami delajo tudi ljudje oz. gospodje, ki so včasih tudi čistili, načrtno med ljudmi minirajo prav tiste principe, katere so nam oni sami utepali v glavo. Če oni lahko pljunejo na svoje preteklo delo, se naj zavedajo, da vsi nimamo želodcev, ki bi se lahko obrnili brez posledic za 180 stopinj...

Toda vse to je do neke mere še mogoče sprejeti pod prizmo: Življenje je boj; mir je samo na pokopališčih! Toda v naši dobi tudi pokopališča nimajo več miru. Tudi o mrtvih ne govorimo več samo dobro, kot so to velevali stari principi. Ni več važno, če o mrtvih govorimo samo dobro. Zelo pa je važno, da o mrtvih govorimo ali pišemo samo resnico!

Ko je Slovenec s svojimi sodelovalci hotel v veliki cerkvi v Washingtonu postaviti ploščo ali napis posvečen spominu škofa Rožmana, gen. Rupnika, dr. Natlačena in prof. dr. Erlicha, so nastopili slovenski politični in ideološki emigrantski „voditelji“ in protestirali pri upravi cerkve. Ker so med njimi nekdanji oficirji in sodelavci škofa Rožmana in gen. Rupnika ter celo zvesti ministrant dr. Erlicha, je to pač nekaj nizkotnega! O tempora, o mores!

Tito vidi sovražnike povsod, največ pa zunaj Jugoslavije. Zaveda se, da je notranje sovražnike lahko kontrolirati s policijo; in če te ni dovolj, z vojsko. Toda zunaj je druga zadeva, zlasti še, če so tisti elementi na plačilni listi tujih sil oz. velesil. Tito se prav dobro zaveda, da je tujina tisti element, ki na koncu odloča. Zaveda se, da ni bil samo Lenin tisti, ki so ga tuji kapitalisti postavili na oblast v Rusiji, temveč je bil to tudi on sam.

Tito nima strahu pred politično emigracijo iz leta 1945, ki se je že davno poburžujala, ki je vsekakor popolnoma minirana in so jo Titovi in moskovski agenti popolnoma diskreditirali kot „fašiste, kvizlinge, kolaboracioniste“ itd. (pri čemer so jim pomagali še politični emigranti sami). Tej emigraciji je izbila dno še vatikanska politika s svojim pritiskom od zgoraj na tiste, ki so nam nekoč pridigali, da „z brezbožnim komunizmom ni kompromisa in da bo izobčen, kdor s komunisti sodeluje...!“ — Danes govorijo ravno nasprotno! In kdo se jim upa očitati — farizejstva?

Tako se danes v javnosti nihče ne spotakne ob bivše ustanovitelje in voditelje Vaških straž, Legije smrti in lokalne organizatorje domobrancev, ki po Združenih državah, Kanadi idr. prevažajo svoje duhovne sobrate, ko pridejo „na obiske“ (nekateri; ne vsi) kot skriti zaupniki UDB-e (Titova politična policija) vohunit med svoje sobrate. Po vrnitvi v domovino gredo v oddaljen kraj poročat zaupniku UDB-e, da jih ne bi kdo spoznal in jih obtožil tistega, česar komunisti radi obtožujejo še živeče duhovnike v tujini, namreč „izkoriščanja spovednice za politične interese...“ Gospodje gostitlji pa potem tiho odhajajo na obiske v domovino, kjer jih po Sloveniji spremljajo agenti UDB-e ali milice, da se ne bi kdo izmed komunistov ali pa izmed

sorodnikov pobitih domobrancev „spozabil“ in obračunal z „izdajalcem“! Ne smemo namreč pozabiti, da gre v gotovi meri za nekdanje pristaše in simpatizerje „tovariša“ Kocbeka, ki so od njega dezertirali in ustanovili nasproten ekstrem. — Torej se izgubljene ovce vračajo — skozi zadnja vrata...

To je žalostna slika slovenske politične emigracije, kjer vsi vemo, da smo Slovenci rojeni hlapci, ki se neverjetno hitro prilagodimo razmeram. Če bi vsi naši „južni bratje“ imeli tako hrbtnico, potem Tito ne bi imel nobenega glavobola.

Zadeva med ostalo jugoslovansko emigracijo je malo drugačna. O srbski ne slišimo veliko (verjetno zato, ker srbska pravoslavna Cerkev ni bila vodilna sila protikomunizma, kot je bila katoliška Cerkev v Sloveniji in na Hrvaškem), ker je Titova politika samo ekstremno nadaljevanje kraljeve diktature z veliko večjo fineso in sposobnostjo, toda z istim ciljem. Pred leti je neki poročevalec zapisal: „Tito je zadnji Evropski Habsburžan!“ Balkanizacija Slovenije in Hrvaške se še precizno nadaljuje. V lokalnem kanadskem listu, ki omenja važne zgodovinske dogodke, je bilo zapisano: „Tega dne (leta 1929), je bila Srbija preimenovana v Jugoslavijo!“ Pri Srbih torej gre samo za politične principe, ne pa nacionalistične, kot med Slovenci, Hrvati, Makedonci itd.

Nevarnost za Jugoslavijo sta po Titu hrvaško vprašanje in hrvaški nacionalizem. Le bežni pogled na Hrvaško problematiko odkrije vsakemu, da so vsi Hrvatje brez razlike za „Nezavisno državo Hrvatsko“. Kadar gre za narodno samostojnost so ideologije potisnjene v ozadje. Pred časom je kanadska policija v neki privatni hiši odkrila „tovarno“ in „šolo“ za uporabljanje razstreliva in 28-letni fant se je policiji predstavil, da je „field-maršal hrvatske vojske v eksilu“. Vsa stvar izgleda na videz smešna; toda „tovariš“ Tito gotovo ne podcenjuje sposobnosti svojih rojakov. Če so imeli Paveliča in Tita, zakaj ne bi imeli še koga drugega? V angleško-ameriškem svetu so se gotovo tudi naučili, da so „dovoljena vsa sredstva, ki vodijo v politiki k cilju“. In kdo jih v dobi politične nemorale more zaradi tega obsojati?

Najbolj zanimivo pa je to, da so med njimi najbolj borbeni mladi ljudje, kot zgoraj omenjeni „fieldmaršal“, ki so se rodili pod Titom in bili vzgojeni po Titovcih; ki v ogromni večini ne morejo biti sinovi ustašev, domobranov itd., ki o Paveličevi „Nezavisni državi Hrvatski“ nimajo drugega pojma, kot to, kar so slišali doma ali v šoli. Povrhu je hrvaška duhovščina v emigraciji strnjeno protikomunistična in — hrvaška. Kaj takega še zdaleč ne moremo trditi za — Slovence!

Seveda ne smemo prezreti dejstva, da Titova policija po svetu ne miruje. Vsepovsod ima svoje agente, ki se infiltrirajo v vse organizacije od župnišč in duhovščine do kulturnih in drugih združenj; postavijo svojo „potniško pisarno“ blizu cerkve, da imajo tako točno evidenco o „cerkvenih

miših“ kot oni pravijo (zakaj ne uporabljajo več besed iz partizanske pesmi „Hej brigade“ — „razpodite gnezda belih podgan, črnih psov“?); tam pa najdejo — ironija usode — vso podporo.

Tito prav dobro ve, da politično-ideološka emigracija iz leta 1945 ni in nikoli ni bila nevarna. Nevarnost preti s strani njihovih lastnih otrok; isto kot je bilo usodno za staro strukturo: ne proletarska raja, ampak razvajeni, nikoli v življenju delajoči, izšolani, pokvarjeni sinovi in hčere iz vrst buržuazije, ki je imela vsega v izobilju, samo oblasti še ne. To pa so dobili z revolucijo, katero so financirali njihovi kapitalistični in buržujski očetje. Zato jim niti malo ni šlo na živce, ko so dali poklati po vojni in revoluciji nad 20.000 slovenskega, v ogromni večini kmečko-delavskega proletariata! Je še kdo izmed vodilnih slovenskih komunistov — razen odstranjenega bivšega predsednika Slovenije Staneta Kavčiča — proletarec, delavec, ali sin proletarskega očeta? Vsi so bili intelektualci in sinovi ter hčere „stare gnile kapitalistične buržuazije“.

Ali je „Novi razred“, kot ga imenuje Milovan Djilas, v tem pogledu nedotakljiv? Kdor to misli, se bridko moti. Jugoslavijo in Titovo strukturo bodo razbili njihovi lastni otroci — s sodelovanjem ali brez pomoči emigracije. Ustvarili bodo novo družbo, ki bo s preteklostjo ali sedanostjo verjetno imela zelo malo ali pa sploh nič zveze. Proces sam bo kajpak zopet zavil v blesteči čokoladni papir ideologij, filozofij, varanja itd. in zopet se bodo našli tisoči, ki bodo s pesmijo na ustih odhajali v boj in mogoče celo umirat „za demokracijo“ (ne več za vero!), svobodo, bratstvo in enakost“. Zakaj vse to, bodo končno našli le na — pokopališčih! Kdo bi namreč mogel predvidevati, kako bodo na neki bodoči Jalti zopet delali svetovni zemljevid z eno samo potezo svinčnika? In vse obljube, ideje, demokracija, svoboda itd. bodo samo besede prostitutke, kateri so stari Grki rekli: *politicos!*

E. K.

STOLETNICA IVANA CANKARJA

Cankarju bo menda vsak Slovenec prisodil prvenstvo v lepoti slovenskega literarnega jezika. Rojen na Vrhniki 10. maja 1876, si je ta sin preprostega krojača in žene-postrežnice še za življenja priboril naslov mojstra slovenske besede in do danes mu ni enakega.

Manj složni smo Slovenci v odgovoru na vprašanje: komu pripada Cankar? Čigav je Ivan Cankar? Da se to vprašanje skoraj 60 let po njegovi smrti sploh še postavlja, je seveda znak tipične slovenske zaplankanosti, ki nas vselej sili, da se vprašujemo: čigav pa je ta človek? S kom drži?

Cankar, rahločutni, sanjaški pisatelj, je predvsem slovenski pisatelj in kot tak pripada vsemu slovenskemu narodu. Da si ga skušajo prisvojiti ljudje ene ali druge ideološke orientacije, je samo znak njegove resnične

univerzalnosti in humanosti. Če ga je nekoč napadel škof Jeglič zaradi „pohujšljive“ Erotike, je pa tudi res, da je v trenutku, ko je njegovo srce dalo od sebe vse, kar je imelo, iz njega privrelo troje biserov, troje večnih, nenehnih vrednot: Mati — Domovina — Bog!

Tudi pravoverni slovenski marksistični filozofi priznavajo, da bi bilo „jalovo in nesmiselno truditi se okrog ‘marksistične ortodoksosti’ Ivana Cankarja.“ Dejstvo namreč, da je Cankar politik, niti ne Cankar-pisatelj, spoznal, da je edina rešitev iz „zaničevanja in ponižanja“ v „brezobzirnem boju ljudstva, dokler ne pade poslednja barikada“, še ne pomeni, da bi zastavil svoje pero v korist vsega onega, kar je kasneje del tega „ljudstva“ počel nad svojimi brati, pogosto celo pod ponosnim imenom „Brigada Ivana Cankarja.“

Ali ne bi Cankar tudi danes kazal svojemu narodu „vso glorio brznačelnosti, češčenje hinavščine in slavo laži?“ Ali mu ne bi tudi danes, ko celo ob razkritju največjega zločina v slovenski zgodovini molči, (kot se je pobahal Ribičič: „nihče ni podprl Kocbeka“) ali mu ne bi tudi danes v sveti jezi vrgel v obraz: „Hlapci! Za hlapce rojeni za hlapce vzgojeni, ustvarjeni za hlapčevanje! Gospodar se menja, bič pa ostane in bo ostal na vekomaj!“

Nočemo s tem dokazovati, da je Cankar „naš“. Hočemo samo povedati, da pisatelj rahločutne „Zgodbe o poštenosti“ in samoobtožujoče „Skodelice kave“ ne bi mogel molčati ob kriku, ki se dviga iz Kočevskega Roga in sega do neba.

Ivan Cankar je SLOVENSKI PISATELJ. Človek, ki se je po tankovestnem, skoraj boleznem izpraševanju lastne vesti zgrozil nad povprečnostjo družbe, ki ga je obdajala, in nad trpljenjem, ki ga je zadajala ljudem, rojenim na „klancu siromakov.“ Ob zatonu svojega osebno tragičnega življenja se je umaknil sam vase in šele ko se je iztekel njegov čas so se Slovenci zavedli — umrl nam je umetnik.

Samo umetnost, slovenska umetnost, pa tudi lahko brez pomisleka reče: Cankar je moj.

Stanko Mrak

TEMELJNI KAMEN BODOČE SLOVENIJE

Ker se mi zdi, da Slovenci po svetu nezadostno opravljamo naše delo za slovenski narod v boju proti uničevalcem našega naroda, posebno smo še počasni v zbiranju gradiva za zgodovino, naj nekaj tega mojega razmišljanja zapišem, da bodo morda še nekateri bralci razmišljali o tem.

Vsi vemo, da stavba, ki je grajena na močvirju ali na pesku, ne more

obstati ,ampak se počasi mora zrušiti. Meni je nerazumljivo organiziranje nekaterih društev, ki hočejo na kakršenkoli način prispevati za graditev bodočnosti Slovenije in slovenskega naroda brez temeljev.

Temeljni kamen za gradnjo bodočnosti Slovenije je neizbežno čas med drugo svetovno vojno, z drugo besedo: narodna revolucija; še z drugo besedo: slovenski domobranci.

Vpčoštevati je treba, da so bili slovenski domobranci prostovoljci, potem je važno vedeti, koliko je bilo teh prostovoljcev, ali so ti predstavljali večino slovenskega naroda in kakšno. Potem je zelo važno, zakaj je ta prostovoljna vojska nastala in zakaj se je borila, kakšni so bili njeni cilji ter ideali. Posebno moramo vpčoštevati dejstvo, da je ta domobrantska vojska nastala iz prostovoljcev in brez političnega vodstva. Mogoče je, da je to bil *edinstven primer v moderni zgodovini*. Ugotoviti je treba, kolikšno podporo slovenskega naroda je imela ta prostovoljna vojska ter kdo so bili poveljniki in voditelji te vojske in odkod so izhajali. In potem še kako, zakaj in na kakšen način je bila ta slovenska vojska izdana in uničena. Ako vse to trezno premislimo in preračunamo, prav lahko ugotovimo, da *so ideje slovenskega domobranstva skupaj z nauki pok. škofa Gregorija Rožmana temeljni kamen in samo na tem temelju moremo uspešno graditi bodočnost slovenskemu narodu.*

Organizacija, ki hoče graditi bodočnost Slovencev brez tega temelja, ne more biti uspešna. Ali je sploh mogoče graditi brez tega temelja? Na kaj se naj potem naše delo opira? Brez temeljev se graditi ne more!

Kakor naši otroci tako tudi mladi ljudje v domovini slutijo, vedo, da se je v tistih časih zgodilo nekaj velikega, da je bil tedaj velik preobrat. Kako naj uspešno delamo za bodočnost, kako moremo pritegniti mlajše rodove k sodelovanju, če jim skrivamo temeljni kamen, takšen, kot je v resnici? Kako bodo ti mladi reagirali, ko jim bodo drugi pomanjkljivo in pogrešno kazali naš temeljni kamen. Komunisti lažejo in zakrivajo resnico tistega časa, mladi jim zato ne zaupajo; slutijo, da se je v tistih časih godilo nekaj velikega, kar jim komunistični režim skriva. Ne posnemajo v tem!

Strnimo naše maloštevilne vrste, nesebično sestavimo dogodke tistih časov ,tako kot so se razvijali in kakršni so pač bili. Iščimo, posredujmo in izročajmo dokumente in podatke, ki se nanašajo na tiste čase, tistim, ki so pripravljani delati, tistim, ki pripravljajo in pišejo zgodovino tistih let. Trideset let po tistih usodnih časih se postopno odpirajo arhivi v Washingtonu in Londonu, podatki, potrebni za našo zgodovino, postajajo dosegljivi. Istotako so potrebni za zgodovino dokumenti pokojnega dr. Miha Kreka, ki se nanašajo na čas revolucije in neposredno po njej! (Do danes še nisem ničesar slišal o teh dokumentih in tudi ne, kje so shranjeni.) Delajmo tako in postavimo temeljni kamen, na katerem bo lahko graditi. Storimo to, dokler je še čas, da nam ne bo ob smrtni uri žal, da bomo odnesli v grob veliko

tega, kar bi bilo za bodočnost našega naroda zelo koristno, naši mladi pa nas bodo zato spoštovali.

Da bi bilo za tako delo sodelovanje bolj uspešno in večje, je med nami potreben dialog. Podredimo naša osebna stremljenja našemu skupnemu cilju, ki je itak za vse enak. Tako bomo pokazali, da smo zares veliki, vredni sinovi svojega naroda, in ne ozki. Pokažimo, da ni veliko onih, ki so hoteli dialog s tistimi, s katerimi ni mogoč, ker za to ni pogojev. Mogoče tudi ti niso vedno iskreno mislili na tak dialog, hoteli so si s tem le hraniti odprta vrata v domovino, ker jim je to bolj važno, kot pa temeljni kamen. Ne ozirajmo se na te maloštevilne, ne glejmo na naše osebne koristi; z drugo besedo, ne bodimo pri tem našem delu sebični!

Sklenimo naše vrste v boju proti temnim silam in delajmo skupno in vztrajno tako, da nam bo v ponos, bodočnosti našega naroda pa v veliko korist in dobrobit. Bodimo in ostanimo odločni in brezkompromisni nasproti zatiralcem in uničevalcem našega naroda, kot je bil naš temeljni kamen: škof Rožman in slovenski domobranci.

Ne pozabimo naših obljub, ki smo jih dajali v največji preskušnji slovenskega naroda na Vetrinjskem polju, ko smo prisegali zvestobo do smrti našim idealom, za katere so bili mučeniško pomorjeni naši bratje in očetje slovenski domobranci, prostovoljci za *Boga, narod in domovino*.

Tem idealom bomo zvesti, ako skupno kot eden nadaljujemo borbo za ideje naših domobrancev in škofa Rožmana. Vztrajno in brez kompromisov stopajmo po poti, katere so nam začrtali, in zavedajmo se, da bo taka naša pot tudi všče Vsemogočnemu, ki bo tudi za nas imel zadnjo besedo.

Gornji članek je dobesedni ponatis prispevka, ki je bil priobčen v Ameriški domovini, Cleveland, Ohio, dne 30. januarja 1976. Samo podčrtanja so naša. — Kljub globokim mislim in tehtnim argumentom pa se nam vendarle samo po sebi vsiljuje občutek, da tudi sam pisec že kar s tem člankom „skriva temeljni kamen takšen, kot je v resnici“. — Poleg naukov škofa Gregorija Rožmana je namreč slovenskemu domobranstvu v tem edinstvenem zgodovinskem primeru narodne revolucije položil ne samo organizacijske marveč tudi neizčrpno bogate idejne temelje predvsem njegov iniciator, ustanovitelj, idejni oče in vrhovni poveljnik general Leon Rupnik. Še več: Neovrgljivo zgodovinsko dejstvo je, da kljub naukom škofa Rožmana brez generala Leona Rupnika slovenskega domobranstva sploh ne bi bilo. Pisec pa je to temeljno dejstvo, na katerega bi lahko prav tako pokazal vsaj z enim stavkom, kot sedaj mi, povsem spregledal — skril.

(Op. ured.)

SVETOVNO RAVNOTEŽJE

Trideset let je poteklo od zadnje svetovne vojne in po 30 letih danes doživljamo spremembe na mednarodni pozornici, ki nastajajo več ali manj zaradi biološke evolucije. Dominantni poedinci na mednarodni pozornici so ostareli ali umrli. Novi ljudje stopajo v ospredje. De Gaulle, Čangkajšek in Franco so umrli; Mao, Brežnjev ter Tito in podobni so prešli v svoj življenjski zaton. Vsi ti so imeli svoje definitivne poglede na bodočnost sveta in skušali svoje poglede tudi uresničiti in zagotoviti njih kontinuiteto, a to brez pravega uspeha. V to evolucijo mednarodnih zapletljajev je stopila filozofija ameriškega zunanjega ministra, ki si je ubil v glavo, da je eden tistih, ki bodo izklesali nov svetovni red in likvidirali star red. Dokaj jasno je, da njegova utopistična politika ne prinaša zaželenih sadov. Kissingerjeva osnovna ideja je ustvariti svetovno ravnotežje in na ta način preprečiti kakršnakoli nasprotstva na svetu. Kitajska naj bi bila protiutež razmer med Moskvo in Washingtonom; protiutež komunističnega vpliva v Indokini naj bi bila Japonska in otočja na Pacifiku, ki so vezana na ZDA. Protiutež razvijajoče se Afrike naj bi bila združena in disciplinirana Zapadna Evropa. Za Srednji Vzhod je njegovo mnenje, da naj se Arabci in Izraelci nauče živeti drug ob drugem, kajti med Sinajem in Golanskimi višinami je dovolj prostora za vse. Po tej zamisli „genija“ ameriške zunanje politike naj bi Amerika bila tisti katalizator, ki bi naj s svojo močjo uredila ta razvoj na svetu.

Ta načrt je bil praktično miniran z nastopom petrolejske krize. Petrolejsko orožje, ki je morda najmočnejše orožje za vodikovo bombo, je v rokah držav, ki niso vključene in ne sodelujejo pri sistemu novega svetovnega reda. Politične strukture dežel kot so Italija, Španija, Portugalska, Francija in Grčija, so ustvarile položaj, ki ni popolnoma v skladu s Kissingerjevimi načrti. Ekonomska realnost v teh državah pa tudi v Angliji in ogromni vpliv kitajsko-sovjetskega bloka v Indokini je ves načrt preobrnil na glavo. Pri tem je seveda notranja kriza v Ameriki — neumna Watergate afera, prihod Forda na vlado, vloga ameriških tajnih služb — ustvarila položaj nestabilnosti in neodločnosti. Kako naj ob takih krizah doma ZDA stabilizirajo svetovno ravnotežje? Kissinger je bil pritisnjen ob zid in s svojimi nenehnimi potovanji po svetu skuša krpiti razpoke, ki so nastale v sistemu, namesto da bi prišel na dan z novimi programi. Na podlagi tega stanja postaja jasno, da bo bodoče svetovno ravnotežje dosti drugačno, kot si ga je zamislil ameriški zunanji minister. Zapadna Evropa je trdno odločena ustvariti avtonomno integriteto. Vprašanje nastaja, kaj se bo zgodilo, če komunistični režimi prevladajo v nekaterih evropskih deželah: Italiji, Portugalski, Španiji itd. Ali se bodo v tem slučaju ameriške vojne sile umaknile iz Evrope, kar bi pomenilo tudi konec NATO. Kako bodo ZDA v tem slučaju branile svoje gospodarske investicije širom Evrope?

Bivši ameriški vojni tajnik, ki je moral zaradi svojega odločnega nesoglasja z državnim tajnikom odstopiti, je imel namen ojačiti jedrna centra in potegniti konvencionalne trupe iz Evrope in s tem povedati Sovjetom, da bi vsak njihov sovražni nastop proti svobodni Evropi pomenil atomsko vojno. Hipoteza evropske avtonomije je vzdrževati enako distanco napram ZDA kot do Sovjetov; kar v resnici pomeni daleč od Sovjetov in malo bliže Ameriki. Vedno bolj in bolj postaja jasno, da se države Evrope trudijo, da same rešujejo svoje probleme, pa naj si bodo gospodarski, politični ali verski. Amerika še vedno računa na pozitivno stran déténte in na pozitivne rezultate evropske varnostne konference v Helsinkih. Toda, če opazujemo, kako se komunisti drže dogovorov in kako jih v praksi izvajajo, je popolnoma jasno, kam to pelje. Nesreča je v tem, da imajo škodo le mali narodi, ki so ponovno bili prodani za ceno svetovnega ravnotežja.

F. S.

„AMERICAN SPIRIT“ IN SLOVENSKA „DEMOKRACIJA“

Slovenci smo veliki ljubitelji velikih besed. Vsepovsod in v vsem smo, ali vsaj domišljamo si, da smo kot Izraelci: Izvoljeno ljudstvo! Smo nosilci prve demokratične vladavine, ker smo demokracijo poznali že pri ustoličenju vojvod na Gosposvetem polju, in po katerem principu je bila sestavljena tudi ustava Združenih držav. In magna karta je bila menda tudi nekaj, kar je izhajalo iz stare slovenske demokracije ustoličenja na Gosposvetem polju na Koroškem.

Vse to in še mnogo več se lepo sliši. Je kot političen balzam za pekoči slovenski politični realizem in za opeklino narodnega telesa, ki jih je, ali jih ta politični realizem še prinaša. Da ta realizem zakrijemo, je nujno, da se pogreznemo v fantazijo, v frazarjenje vseh mogočih vrst; saj je vendar tako lepo slišati: da smo najbolj katoliški narod na svetu, da smo najboljši kulturni narod sveta, da smo nosilci demokracije, ki pa v njo ne verjamemo, ali pa jo tolmačimo tako, kot to komu „zgoraj“ prija. Da kot „Amerikanci“ svedea jemljemo za zgled ameriško demokracijo, je čisto naravno. Toda, kdor je toliko naiven, da verjame v vse te in podobne sanje, še ni pozabil lepo zvenečih napevov uspavank ob otroški zibelki.

Gotovo je res, da so na Gosposvetem polju poznali demokracijo. Morda so jo poznali že prej in tudi pozneje. Tisti, ki so „demokracijo“ vodili v domovini pred drugo svetovno vojno in revolucijo, pravijo, da je bila demokracija tedaj (in to za nje), ko so bili na oblasti; tisti, ki so bili v opoziciji, pa pravijo, da je bila diktatura. In tista „demokracija“ je rodila

zmaja, ki mu pravimo: komunistična revolucija! Ta zmaj je zopet rodil novo frazo: „ljudska demokracija“! Tako je stara „demokracija“ morala pobegniti kakor bramorji, potem ko skotijo svojo zalego. (Za tiste, ki ne poznajo te škodljive poljske žuželke, kateri smo doma rekli „bramor“, je treba pojasniti, da žuželka potem, ko skoti mladiče, pobegne; mladiči pa se med seboj grizejo tako dolgo, da se uničijo in ostane samo eden — najmočnejši.)

Tako je stara „demokracija“ prišla v tujino. Mislili smo, da se bo v tujini, kjer ni nobenih izgledov za kakršnokoli bodočo oblast, in v soočenju s tujimi demokracijami, običaji, mentaliteto itd. ta stara „demokracija“ toliko pomladila ali oplodila da v emigraciji, katero je povzročila, ne bo nobene diktature „vladajočih“ in bo vsak imel možnost povedati ali napisati svoje poglede na slovensko in emigrantsko problematiko.

Kako otroško naivni smo bili, oziroma smo še vedno! Stari „demokrati“ so še poostrili svojo „demokracijo“. Česar so se v tujini naučili, je samo to, da so kot begunci našli politični kompromis z opozicijo (staro seveda) — in to samo iz preproste nujnosti, ker se je dvignila nova opozicija (komunisti bi rekli: „reakcija“, „naši“ pa pravijo: „disidenti“ ker se lepše sliši) žrtev, ki so plačevale račun politične nesposobnosti starih „demokratov“!

Toča ta opozicija je brez praktične vrednosti, ker nima mlajšega političnega kadra, ki je v večini dokončal študije v tujini, tod našel svojo kariero in obesil na klin svojo narodnost, slovensko politično in še bolj emigrantsko problematiko. Starim „demokratom“ noče služiti; z ozirom na mlajše pa se jim zdi, da je tako delo „tlačanstvo“ za nekaj kar nima nobenega izgleda. In končno, kako lepo je priti v domovino, v Slovenijo s tujim, morda diplomatskim potnim listom, ali pa kot zastopnik tujega kapitalista, ki je enak socialističnim kapitalistom v Sloveniji. In če malo pobrskamo po njihovi „kasti“, z lahkoto ugotovimo, da obojni izhajajo iz iste „kaste“, kateri komunisti pravijo: buržoazija!

O tem predmetu bi lahko še dosti razpravljali kar pa ni namen tega pisanja. Mnogo bolj pereče vprašanje v naši politični emigraciji je: Kako dolgo bo ta emigracija še obstajala? Ali je poleg direktnega in indirektnega financiranja komunističnega režima v domovini služila svojemu narodu? Ali je dala narodu zgled, kaj je demokracija brez narekovajev? Ali je dokazala, da se v enem in istem časopisu lahko svobodno križajo mnenja piscev in ni nujno, da urednik (uredniki) ali lastnik (lastniki) z njimi kakorkoli soglašajo ali ne soglašajo. Važno je samo, da so izrazi piscev na dostojni višini in so na podlagi resnice. Strankarska ali klikarska politična pripadnost urednika ali lastnika ne sme, ali ne bi smela biti diktatura, ker bralci, odnosno naročniki časopisov ne smejo biti smatrani za *privezane osle*, ki nimajo druge možnosti, kot *zadovoljiti se s prazno slamo*, če jim tisti, ki jih ima v oskrbi, drugoga ne da...

Nekoliko razmišljanja o pobratenju

Če smo pazljivo prečitali uvodne članke v Ameriški Domovini (22. in 23. januarja t. l.), v katerih je ponatisnjen sestavek iz Ljubljanskega uradnega časopisa „Delo“ : „Teden solidarnosti in konkretnih akcij“, ki ga je podpisal Jože Božič, smo kaj lahko spoznali iskrenost slovenskega komunističnega režima ter s kakšno kulturo nas hočejo osrečiti s še večjim pobratenjem v Clevelandu in drugod po svetu. Smo tudi spoznali, da sta najvažnejše delo in cilj komunistične partije Slovenije izvažanje in podpiranje njihove kulture po svetu. Ta članek je tudi točno pojasnil, kakšna je ta njihova kultura; sejati in podpirati razdor, kjerkoli je mogoče, podpirati revolucije tako dolgo, dokler ne bo ves svet komunističen in tako po njihovem svoboden. To je torej za Ljubljano glavni cilj (kot je v članku zelo razumljivo napisano); za ta cilj žrtvuje celoten komunističen aparat največ.

Sicer pa od režima v Sloveniji ne bi smeli pričakovati drugačne kulture. Kako pa naj nas uči kulture režim, ki je pomoril, ali pa dal pomoriti deset odstotkov SVOJEGA naroda samo zato, da se je polastil oblasti nad njim. Kakšno kulturo nam more posredovati režim, ki je v 30. letih iz krščanskega naroda napravil poganškega, ki namesto Boga sedaj veruje le še v nemoralno izživljanje in samomore, režim, ki je zaprl samostane in mnogo cerkva ter iz njih napravil zapore in skladišča, režim, ki je požgal in porušil na desetine gradov po Sloveniji, ki so bili res priča kulture in narodovi spomeniki; in še bi lahko naštevali, pa naj bo to dovolj.

Tistim, ki po vsem tem še ne morejo jasno spoznati komunistične kulture, pa svetujem, da vprašajo vlado v Ljubljani, če nam dovolijo, da se tudi mi zdolci predstavimo v Sloveniji z našo kulturo. Saj imamo tudi mi „ansamble“! Naj nam dovolijo, da se slovenskemu narodu doma predstavimo z našimi časopisi in revijami in knjigami! Če je ljubljanski režim res tako navdušen za kulturno izmenjavo, ne more tega odkloniti; če pa to odkloni, potem pač vemo, da je zainteresiran le na izvažanju svoje propagande ter podpiranju revolucije po svetu. Tega pa mi ne moremo sprejeti in zato moramo odklanjati pobratimstvo, pa tudi vsakršno sodelovanje s takim režimom.

„Tabor“ ni samo živa vez med združenimi slovenskimi protikomunisti, ampak je tudi v vsej zgodovini tiskane slovenske besede prvi in obenem najcenejši tečaj svobodnega demokratskega sožitja in razpravljanja; saj še vedno stane manj kot zavojček najcenejših cigaret. — Prosimo, da se tega zavedate in redno ter pravočasno poravnate naročnino. — Hvala!

Binkoštna mobilizacija v Žužemberku leta 1942

Na desni strani Krke v Žužemberku je bilo zbirališče za Žužemberk, Stransko vas in Budganjo vas. Prišlo je uštno sporočilo, da je splošna mobilizacija, da pridejo „plavi“ in da moramo vsi moški od 18. do 45. leta pod orožje. Zbirališče je bilo v Bačkem (Kraj v gozdu med Lipjem in Gradencem). Odzvali smo se v velikem številu, skoraj vsi; le male skupine so se zadrževale za sebe, ker so bili bolj previdni in so hoteli iz bližine videti, kaj bo, in kdo bo prišel. Tudi ti bi se nam pridružili, ako bi „plavi“ v resnici prišli.

Vse to je vodil Rado Slanc, ki nam je zatrjeval, da „plavi“ gotovo pridejo, da bomo v 14. oddelku pri Sv. Petru dobili orožje in obleko.

Čakamo precej dolgo, toda od nikoder ni bilo nikogar. S sabo smo imeli nahrbtnike, odeje in nekaj hrane.

Bilo je rečeno, da bo zbirališče ob treh popoldan; tam bodo že čakali „plavi“. Tam smo ostali čez noč. S Slancem je bil tudi Liče Nahtigal. Zjutraj sta rekla, da gresta gledat, kje so „plavi“. Odšla sta in se nista več vrnila.

Malo pozneje sem se odločil, da grem poizvedet v župnišče k g. kaplanu Jenkotu, kaj je na stvari, in zakaj „plavih“ ni. Ker zaradi Italijanov ni bilo varno iti čez most v Žužemberku, sem šel čez slap pod Trebčo vasjo, potem pa po stezi nazaj proti Zafari. Ko dospem do g. Jenkota, ga vprašam, kaj naj naredim. G. Jenko mi je odgovoril, da bi nas „plavi“ morali že prejšnji dan popoldan čakati. Zakaj jih ni bilo, ni vedel. Dejal je, naj tam počakamo do večera. Ako ne bo nobenega, pojdemo na svoje domove.

Jaz sem se vrnil nazaj in ostalim povedal, kaj mi je povedal g. Jenko.

Popoldan pa pridejo 3 partizani z enim mitraljezom in dvema puškama. Eden zavpije: „Fantje, podajte se, drugače boste pobiti“. Mi smo imeli samo eno puško mavzarico, zato na odpor ni bilo misliti, pa tudi smo bili v globeli, kjer bi nas lahko s kamenjem pobili. Eden od partizanov reče: „Ako hočete, greste lahko z nami; ako nočete, greste pa lahko domov.“

Nekaj mlajših je šlo z njimi, ostali smo šli domov. Vodja partizanske patrolje je bil Jože Škufca (Urbanov) iz Lipja.

Prejšnji večer je bil med nami tudi Mervar Milan (pekov). On je ponoči izginil iz našega zbirališča. Na splošno je bilo potem mišljenje, da je šel on partizanom povedat, kje smo se zbrali. Njega so pozneje Italijani na Jami pri Dvoru ustrelili, ker so pri njem dobili revolver.

Na drugi strani Krke je bilo zbirališče na Cviblu. Vodil je Krč Ivan (Drugo ime Janez Zabret; bil je rezervni oficir na Dolenjskem, doma pa Z Gorenjske).

Mi smo bili potem nekaj časa precej v strahu, ker so bile govorice, da

Italijani vse vedo, in da bomo kaznovani. Počasi se je pa vse pozabilo. Rečeno je bilo, da je Slane interveniral pri Italijanih.

Pozneje so tudi bile govornice, da „plavih“ zato ni bilo, ker so jih med Krko in Zagradcem partizani pobili. Bilo jih je pet.

Zabret in jaz sva bila v službi pri Vehovcu (lesna trgovina v Žužemberku). Junija meseca 1942. leta sva šla v Lipje kupovat les. Ko sva se vračala proti domu v družbi Jaka Godec in Toneta Košiček, so nas srečali trije partizani in zahtevali, da pokažemo propustnice. Ker jih nismo imeli, so rekli, da moramo ponje v Lašče nad Dvorom.

Ko pridemo tja, je bil v gostilni partizanski komandir Smrke Franc, partizansko ime Jošt, doma iz Žužemberka. Ker ga že nekaj časa nismo videli, smo se ga kar malo razveselili. Bil je zelo prijazen. Tam smo potem tudi skupaj pili in je dejal, da nam bo on dal propustnico, da moramo na višjo komando v 13. brigado. To je bilo blizu Starega loga.

Z nami je šlo od Lašč naprej 6 partizanov. Med potjo smo srečali dva partizana, ki sta nas zmerjala z izdajalci. To se nam je čudno zdelo.

Ko smo dospeli do komande, nas takoj privežejo k smrekam; vsakega posebej in tako, da smo gledali vsak v drugo stran.

Ko smo bili tako privezani kakih deset minut, pride partizanski komandant ves v medaljah po prsih in ko zagleda Zabreta, mu pravi: „O, Janez Krč, kaj pa ti tukaj delaš?“ Zabreta so takoj odvezali in je šel z njim. Mi smo bili v strahu, kaj bo z nami, ker je Zabret odšel, mi smo pa še vedno ostali zvezani.

Čez kake pol ure nas odvežejo in smo legli pod šotor, ki je bil tam zraven. Poleg je bil drug šotor. V njem sta bila dva moška v civilu in en mlad duhovnik. Vprašal nas je, kam gremo. Povedali smo mu, da v 13. brigado po propustnico. On je dejal: „Kdor gre v 13. brigado, se ne vrne več; tam vsakega pobijejo. Jaz sem tukaj 3 dni, pa so jih že sedem pobili.“ Dejal je: „Obudite kesanje, jaz vam bom dal pa odvezo; to je vse, kar morem za vas storiti.“

Partizani so nas vedno opazovali. Najhujše so bile partizanke. Te so svetile z baterijami, ker je bilo že ponoči.

Čez kakšni dve uri se vrne Zabret ter nam pove, da dobimo propustnice in da se vrnemo domov. Kmalu prinesejo propustnice. Klical nas je po imenu in vsakemu dal propustnico.

Mi smo se hitro poslovili in šli proti domu.

Proti jutru smo dospeli do Stavče vasi. Tam nas ustavita dva stražarja v civilu in vprašata za propustnico. Ko jim pokažemo, gremo naprej. Pri vasi Cegelnica se ustavimo in pri vodnjaku pijemo vodo. Potem pa hitro naprej, da še v jutranjem mraku pridemo domov, ker sicer bodo Italijani na nas streljali.

Čez par dni po tistem sem bil v vasi Cegelnica in gospodar hiše, kjer smo pili vodo, je dejal, da je čez kakih deset minut, odkar smo mi odšli,

od tam prišla partizanska patrolja in vprašala, če je videl tam mimo iti 4 Žužemberčane. On je dejal, da so tukaj mimo šli že pred dobro uro. On jih je potem še zadržal in jim dal piti. Ako bi šli za nami, bi nas gotovo dohiteli.

Drugi dan je šel Zabret v Stavčo vas. Tam ga je prišla partizanska patrolja in so ga odvedli na Binkov vrh. V bližnjem gozdu so ga potem imeli privezanega tri dni za bukev, kjer so ga mučili z dvema občinskima revežema iz Žužemberka (Mož France in žena Amalija Zaletel in Janez Poreber iz Soteske.).

Čez teden dni po tistem sem šel na Binkov vrh zaradi lesa. Oglasil sem se pri Barkovem Feletu. On je šel v gozd pokazat les. Ob tej priliki je tudi pokazal kraj, kjer so, kot se je izrazil, pobili izdajalce. „Gledal sem jih, ko so jih imeli za bukve privezane. Kar skorje so jedli, tako so bili lačni. Ravno sonce je zahajalo, ko so jih pobili.“ — —

Dr. Srečko Baraga

Napori Hrvatov za enotno narodno predstavništvo

Da bodo tudi naši bralci lahko potegnili vzporednico med hrvaškimi narodnim predstavništvom v zdomstvu in sestavo in delovanje našega Narodnega odbora, prinašamo odlomek iz študije, ki jo je pod gornjim naslovom začel priobčati dr. Srečko Baraga v SIJU — VIII/1, Bs. Aires 15. 1. 1976. — Op ured.

Hrvatje so leta 1945 doživeli enako usodo pri Pliberku kakor Slovenci v Vetrinju, samo še z večjimi človeškimi žrtvami. Prav gotovo je bila večina Hrvatov in Slovencev, ki so se umikali iz Jugoslavije, trdno prepričana, da se bomo begunci slej ko prej vrnili domov. Ko smo pa spoznali, da nas je Zapad, za katerega smo se borili in vanj zaupali, izdal in prepustil Jugoslavijo komunizmu, je nastalo v vrstah emigracije razočaranje in splošna politična pobitost. To ozračje je oživilo staro hrvaško kakor tudi slovensko bolezen, namreč cepljenje odpornih sil. Zmedo so med Hrvati povečale razne „glavešine“, ki so si prisvajale politično vodstvo. Tako so nastale poleg manjših skupin štiri glavne politične organizacije: 1.) Hrvatski oslobodilački pokret (ortodoksoni paveličevci), 2.) Hrvatski narodni otpor (najbolj radikalno Ljubovićevo krilo), 3.) Hrvatski narodni odbor (baje sovjetsko orientirani ustaši pod vodstvom nedavno umrlega zdravnika Branka Jelića v Nemčiji), 4.) Hrvatska republikanska stranka, ki jo je osnoval v Buenos Airesu pokojni profesor Oršanić. 5.) Izven teh skupin je ostala Radićeva Hrvatska republikanska seljačka stranka.

Vsaka organizacija in skupina je delovala politično na svojo roko. Izvršenih je bilo tudi nekaj terorističnih dejanj. Ugrabitve aviona na Švedskem, prihod gverilcev iz Avstralije v Bosno, nekaj atentatov. Vse se je končalo tragično. Neki hrvaški list v Buenos Airesu je celo opozoril, da vsa gverilska in atentatorska dejanja škodujejo predvsem Hrvatom.

Leta 1971 je nastalo na Hrvaškem pod vplivom izjave jezikoslovcev, zbranih okoli Matice Hrvatske, ki so postavili tezo o samostojnem hrvaškem jeziku, tako ozračje, da so mnogi mislili, da je nastopila hrvaška politična pomlad po zgledu češke za časa Dubčeka. Toda Tito je decembra istega leta sklical v Karadžordževo (Belje) vodilne komuniste in krepko udaril po vseh hrvaških komunističnih nacionalistih. Savka Kučar, Mika Tripalo in drugi so bili odstranjeni iz vodilnih mest.

Ker se je pokazalo, da v zadnjih dvajsetih letih podžiganje k vsestranski aktivni borbi na terenu za narodno osvoboditev ni prineslo uspehov, so Hrvatje začeli iskati druge poti, ki bi jih morda privedla do osvoboditve, ne da bi s tem zmanjšali kakršnokoli aktivnost narodne borbe. Tako se je pojavila misel, da je nujno potrebno ustvariti enotno narodnopolitično predstavništvo in vodstvo vseh Hrvatov v emigraciji. Prvi so prišli s to idejo na dan menda Ujedinjeni ameriški Hrvati, ki so sklicali poskusni kongres 1962 v New Yorku. Kongres ni uspel, vendar ideje niso zavrgli, temveč so pozivali vse Hrvate k slogi še naprej. Končno je menda duhovnik Kamber prvi izrekel besede C. N. Council, Kontinentalno vijeće za oslobodjenje Hrvatske, kar so spremenili v Hrvatsko Narodno Vijeće. To se je prvič sestalo 2. februarja v Torontu. Tukaj so se pojavile težave. Prvič je večina Hrvatov hotela, da se vrši kongres v Evropi, kamor po vseh naravnih, narodnostnih in političnih zakonih spada. Toda severnoameriški Hrvatje, ki so vse organizirali in denarno podprli, so zagrozili, da bodo vsako denarno pomoč ukinili, če ne bo kongres v Severni Ameriki. Končno je zmagala kompromisna rešitev — Kanada, da so morali tudi zastopniki iz Združenih držav nekaj potrošiti za potovanje.

Druga težava je bila v tem, kdo se sme udeležiti zborovanja in glasovati. Nekatere ustaške organizacije so postavile zahtevo, da se smejo zborovanja udeležiti samo tisti Hrvatje, ki so člani „krovnih organizacij“. (Nekateri slovenski politični modrijani vedno ponavljajo frazo o „legalnih strankah“, ki jih seveda že davno več ni.) To bi pomenilo, da bi bilo od zborovanja izključenih cela vrsta odličnih javnih delavcev, ki niso člani političnih frakcij. Kljub tem oviram so končno izvolili delovni odbor s sredinskim predsednikom na čelu (Došen); imel je edino nalogo sklicati v enem letu hrvaški narodni sabor svobodno izvoljenih članov. To se je končno zgodilo od 4. do 8. septembra 1975, zopet v Torontu.

Čeprav Hrvatje niso že na prvem saboru dosegli popolnega soglasja, so se pridno vrgli na delo za organizacijo drugega sabora. Vkljub osebnim

in idejnim razlikam so ohranili popolno demokracijo. Izdelali so pravilnik o funkcioniranju osnovnih organizacij — fondi imenovani. Kdor hoče postati član fonda, se mora vpisati in plačati dve dnevni na leto kot članarino. Ti fondi pa imajo pravico na vsakih 30 članov predlagati pismeno enega kandidata za sabor. Letos je bilo pravilno predlaganih 95 kandidatov; izmed teh je bilo pismeno izvoljenih 21 članov-poslancev sabora po večinskem redu glasov. Največ glasov je dobil prof. dr. S. Vujica, bivši frančiškan; na saboru je bil izvoljen za predsednika izvršnega odbora, to je vlade. Devet članov sabora je pa virilistov, ki so jih imenovali iz vrst „krovnih organizacij“, da so tako zadovoljili politične in osebne nergače, toda njihova veljavnost je samo za eno leto; prihodnje leto bodo morali biti vsi člani sabora direktno izvoljeni. (Nekoč so bili virilisti od vlade imenovani odlični člani sabora iz vrst plemenitašev, škofov in prelatov). „Saborovanje“ je bilo tajno. Kdor ni bil član (30), ni imel vstopa v dvorano. Vsi sklepi so bili tajni. Važno je pa to, da so Hrvatje na tem zborovanju vkljub vsemu nasprotovanju in politični razbitosti končno le vzpostavili svojo enotno vrhovno narodno in politično oblast, in sicer popolnoma demokratično izvoljeno ter brez eksponiranih politikov iz krovnih organizacij.

Predsedstvo sabora je bilo sestavljeno iz petih članov: predsednik, podpredsednik, tajnik in dva odbornika. Za predsednika so izvolili dr. Dinka Šuljaka, ki je pristaš Radićeve stranke, čeprav se Radićeva stranka uradno ni pridružila Hrvatskemu Narodnemu Vijeću.

Izvolili so Izvršni odbor, to je svojo vlado, ki jo sestavljajo predsednik, podpredsednik, glavni tajnik in rizničar, to je zakladni minister, ter 5 podtajnikov. Za predsednika je bil izvoljen, kot že povedano, dr. S. Vujica, profesor filozofije, zelo ugledna, toda politično nestrankarska osebnost. Tudi ostali člani niso strankarsko politično eksponirani. Tajništvo za zunanjo politiko vodi bivši jugoslovanski polkovnik Ivo Babić. Propagandno tajništvo vodi J. Kušan, ki je že novi politični begunec izpod komunističnega jarma.

Zdi se torej, da je zmagala na zborovanju treznost; da so se Hrvatje odločili za nove, politično nekompromitirane osebnosti, stare zagrizence pa so potisnili v ozadje. Jasno, da se nekatere „glavešine“ čutijo užaljene in osporavajo nekatere posameznike, toda večina Hrvatov priznava sklepe sabora.

Napravite trden sklep, da boste vse storili in se hrabro borili, dokler peklenski komunistem iz našega slovenskega naroda ne bo iztrebljen; zakaj samo to je prvi pogoj naše boljše bodočnosti, za katero se moramo boriti z združenimi narodnimi silami!

(Gen. Leon Rupnik)

Ivan Križnar

SLOVENSKO DOMOBRANSTVO V BOJU PROTI NARODNOOSVOBODILNEMU GIBANJU

Ponovno smo zapisali: *Slovensko domobranstvo v Vetrinju ni umrlo!* Preko več kot 12.000 svojih pobitih mučencev se je iz Vetrinja povzpelo na svetilnik vsemu svobodoljubnemu človeštvu in postalo živa vest režima v zaslužnjeni domovini. Zato po zaslugi naših svobodnih termitov živi v domovini morebiti še vse bolj prvinsko kot med nami v zdomstvu, kjer smo se v svobodi, ki nam je tako sama po sebi umevna kot zrak, žal, pogreznili že v lagodnost uspavajočega uživanja gmotnega blagostanja. V domovini namreč živa prisotnost slovenskega domobranstva pekoče razjeda vest okrvavljenih partijcev in jim po 30 letih, odkar so mislili, da so ga z genocidom za večno pokopali, polje mrtveči strah v sklerotične žile. Nikakor več ne morejo mimo njega! Povsod trčijo ob domobransko glorio, ki puhti iz neznanih množičnih grobov, se nezadržno javlja v zmedeni neresenih družbenih in političnih vprašanj, preži iz vprašujočih pogledov resnice žejne mladine, stoji na obrazu, za katerim se rojeva neznana bližnja bodočnost... Povsod, povsod se srečujejo s slovenskim domobranstvom in njegovim večnim, vsoljnim idejnim bogastvom. Neznani množični grobovi namreč ne molčijo; — grobovi tulijo! — Zato so se 23. in 24. decembra (na sveti večer!) 1975 partijci bili prisiljeni zbrati na pe svet „Osvoboditev Slovenije 1945“, kjer je seveda slovensko domobranstvo neizbežno viselo nad njihovimi preplašenimi glavami kot grozeč Damoklejev meč. Zato se tudi po 30 letih niti v zaključenem krogu niso mogli spoprijeti s stvarnimi dejstvi okoli slovenskega domobranstva, temveč so se jalovo skušali miriti in tolažiti s starimi napevi propagandističnih argumentov. Dokaz za to je referat nekega Ivana Križnarja, ki ga je pod gornjim naslovom prinesla sobotna priloga ljubljanskega „Dela“ z dne 27. decembra. 1975. Ker je ta referat tipičen primer, v kako strahotno tesnobni slepi ulici se je partija znašla spričo vsak dan bolj glasnega klica množičnih domobranskih grobov širom Slovenije, pa spričo vsak dan bolj žive prisotnosti slovenskega domobranstva, v domovinskem občestvu, ga brez komentarjev ponatiskujemo dobesedno. Od samega začetka, ko

pisec z besedico ne omenja položaja, kakršnega so komunisti ustvarili septembrske dni leta 1943 z Grčaricami in Turjakom ter s tem sami dali povod in opravičilo za nastanek vsenarodnega slovenskega domobranstva, temveč si v lastno prazno tolažbo poenostavljeno laže, da so po odhodu Italijanov „nekateri poveljniki belogardističnih posadk ponudili Nemcem, da bodo zanje pod istimi pogoji kot prej za Italijane, čuvali železniško progo in naseljene kraje pred partizani,“ pa preko samo na polovico in v lastno prid izključno propagandistično prikazanih resničnih dejstev, mimo iznakaženih, prikrojenih, nepopolnih citatov, izpod priznanja, ki mu v zmedenem strahu tu in tam nehoče uide o vojaških in družbenih uspehih slovenskega domobranstva navkljub skrajno protivni okoliščini tuje okupacije itd., itd., pa do samega zaključka, ko Ivan Križnar svoje drgetajoče jecljanje kratkomalo pretrga s tem, da krivdo za bedaste nastope komunistične drhali na Primorskem in Koroškem naprti domobranec... , pa v paničnem strahu zamolči usodo slovenskih borcev za svobodo po izročitvi iz Vetrinja... , je pričujoči prispevek v resnici le en sam slavospev junakom, ki so vsemu svetu o pravem času pokazali pravo pot. — Prepuščamo našim bralcem, da si po pozornem branju sami ustvarijo odgovarjajočo sodbo, ki jo čas že vihti nad nasilniki v domovini. — *Op. ured.*

Ko je začela italijanska vojska 9. septembra 1943 zapuščati slovensko ozemlje, so nekateri poveljniki belogardističnih posadk ponudili Nemcem, da bodo zanje pod istimi pogoji kot prej za Italijane čuvali železniško progo in naseljene kraje pred partizani. Ker je poveljnikom nemških enot primanjkovalo vojakov, so ponudbe belogardistov in plavogardistov sprejeli. Nekateri protikomunistični voditelji so ponudili svoje oddelke višjemu SS in policijskemu vodji v XVIII. vojnem okrožju generalu Ervinu Roesenerju, katerega policijska oblast se je po kapitulaciji Italije raztegnila tudi na ozemlje Ljubljanske pokrajine. Roesener je z odgovorom zavlačeval, ker je čakal na odločitev koroškega gaulaiterja Friedricha Rainerja, ki mu je Hitler dal v upravo Jadransko primorje, katerega del je bila tudi Ljubljanska pokrajina.

Rainer je prevzel v upravo Ljubljansko pokrajino v času, ko so enote NOV in POS osvobodile skoraj vse ozemlje Notranjske in Dolenjske in so se morali Nemci zadovoljiti samo z zasedbo Ljubljane, krajev ob železniški progi Ljubljana-Trst in nekaterih krajev ob demarkacijski meji v Posavju. V takem položaju se je Rainer oprl na klerikalne kroge, da bi z njihovo pomočjo zatrl upor. Poznal je njihovo nepomirljivo sovraštvo do komunizma in jih za sodelovanje pridobil s obljubo samouprave, obenem pa od njih terjal oboroženi boj proti narodnoosvobodilnemu gibanju. To zavezništvo je rodilo slovensko domobranstvo.

Čeprav so nekatere belogardistične posadke prešle neposredno iz rok italijanskih okupatorjev v nemške roke in so o slovenski domobranski legiji, nastali z združitvijo enot prostovoljne protikomunistične milice v Ljubljani in Kostanjevici, govorili že od srede septembra, pa so ustanovitev slovenskega domobranstva javno razglasili 24. septembra 1943.

V Ljubljani in njeni okolici so začeli organizatorji domobranstva pridobivati prostovoljce. Jedro slovenskega domobranstva so bile belogardistične in plavogardistične posadke, ki jih NOV ni mogla razorožiti in so se zatele pod zaščito Nemcev. Nove prostovoljce so pridobivali z agitacijo, češ da hočejo komunisti vzeti ljudem vero, zemljo in domovino, zato je v silobranu dopustno sleherno sredstvo in tudi sodelovanje z okupatorjem. Kljub močni propagandi je bil v začetku odziv za vstop v domobranstvo le skromen. Sprva so se priglašali skoraj samo člani in somišljeniki klerikalnih struj, ki so med seboj tekmovala za odločujoč vpliv. Prostovoljce je pridobivalo tudi kmečko poverjeništvu, ki je pomagalo pokrajinski upravi reševati vprašanje beguncev pred partizani z Notranjske in Dolenjske. Protikomunistični odbor je 3. oktobra ugotovil, da je prostovoljcev premalo in je zato treba vse moške mobilizirati. Domobranci so prestregli tudi precej ljudi, ki so se vračali iz italijanskih taborišč, in jih z neresničnim prikazovanjem razmer na osvobojenem ozemlju in grožnjami nekaj pridobili za vstop v domobranstvo.

Slab odziv za vstop v domobranstvo je opazil tudi Rösener, ki je hotel zatreti miselnost starih slovenskih političnih strank in v domobranstvu združiti vse slovenske protikomuniste, ki bodo disciplinirano izpolnjevali njegove ukaze. Določil je, da ima slovensko vodstvo nalogo domobranske enote samo organizirati, v operativnem pogledu pa z njimi razpolagajo poveljniki nemških enot, ki so bili podrejeni njegovemu operativnemu štabu za boj proti tolпам. V ta namen je 12. oktobra ustanovil organizacijski štab pod vodstvom podpolkovnika Franca Krenerja. Ta je pridobil za domobranstvo več aktivnih in rezervnih slovenskih častnikov. Šef pokrajinske uprave Leon Rupnik je poskušal konec oktobra pridobiti za vstop v domobranstvo srednješolce z odredbo, da ostanejo vsi dijaki, ki vstopijo v domobranstvo, redni učenci s pravico opravljati razredne izpite, kljub temu pa je število prostovoljcev le počasi naraščalo.

Prve domobranske posadke, razporejene na robu osvobojenega ozemlja od Planine pri Postojni pa mimo Ljubljane do Kostanjevice ob Krki, so konec septembra in v začetku oktobra le težko odbijale napade enot VII. korpusa NOV in POS in dve oporišči celo izgubile. Napadi partizanskih enot so prenehali šele med nemško ofenzivo od 21. oktobra do 12. novembra, v kateri so sodelovale tudi štiri domobranske čete z novomeškega območja in nekaj vodnikov iz enot v Ljubljani, druge domobranske posadke pa so medtem držale zaporno črto. Nemške in domobranske kolone, ki so vdrle v osvo-

bojeno ozemlje, so strahovale prebivalstvo in pustile močno zavarovane postojanke v Novem mestu in okolici ter v Kočevju, nato pa postopno v krajih vzhodno od Ljubljane. Med ofenzivo so zaprli mnogo ljudi. Organizatorji domobranstva so prihajali k njim v zapore in odbirali tiste, ki so privolili v vstop v domobranstvo, druge pa so Nemci poslali v koncentracijska taborišča. Taka novačenja so privedla v domobranstvo nekaj tisoč ljudi. Le malo prostovoljcev je dala Ljubljana, skoraj nič njeno izobraženstvo in delavstvo.

Rösener je hotel domobranske enote čimprej izuriti za boj proti partizanom. Iz Berlina je dobil nemške vojaške inštruktorje pod vodstvom kapetana Ericha Schumacherja, ki je že v Ukrajini iz domačinov organiziral protipartizanske oddelke. Dobil je nalogo, da slovensko domobranstvo izuri in mu da značaj stroge vojaške organizacije. V Ljubljani so 1. novembra ustanovili 6 šolskih čet in pričeli novince uriti v vojaških veščinah.

Takoj po končani nemški ofenzivi so enote VII. korpusa NOV dobile ukaz „sistematično čistiti teren vseh domobranskih in malih nemških postojank.“ XV. divizija NOV je obkolila Novo mesto in ga začasno odrezala od oskrbovalne baze v Krškem. XIV. divizija pa je konec novembra 1943 uničila domobransko postojanko v Grahovem pri Cerknici, v začetku novembra pa še postojansko v Velikih Laščah, medtem ko so uničenje nemške in domobranske posadke v Kočevju zadnji hip preprečile močnejše nemške oklopne enote. Pridobivanju prostovoljcev za ustanovitev novih domobranskih postojank je služila tudi odredba visokega komisarja Jadranskega primorja Friedricha Rainerja, izdana 29. novembra 1943 o obvezni vojaški službi. Strah pred nasilno zaposlitvijo v Nemčijo ali mobilizacijo v nemško vojsko je spet privedel nekaj omahljivcev v domobranstvo. Dne 6. decembra 1943 pa je Rainer izdal odredbo o ustanovitvi domobranskih oddelkov za pomoč pri vzdrževanju reda in varnosti, ki določa, da sestavljajo domobranske enote prostovoljci domačini, poveljuje pa jim višji vodja SS in policije. Šele ta odredba je uredila pravni status slovenskega domobranstva, izdana pa je bila šele v decembru iz obzirnosti do nove italijanske fašistične vlade. Odredba visokega komisarja je tudi določila način financiranja slovenskega domobranstva. Medtem ko je prve mesece domobrance vzdrževala pokrajinska uprava, pa je od 1. januarja 1944 slovensko domobranstvo plačeval visoki komisar po določbah, ki so veljale za prostovoljce pri nemški policiji. S tem je postalo domobranstvo izrazita najemniška plačana vojska, ki ji je general SS Erwin Rösener vse bolj omejeval še tisto skromno samostojnost, ki jo je ob ustanovitvi obljubil.

Organizacijski štab slovenskega domobranstva je čete povezal v bataljone. Do začetka decembra 1943 so ustanovili 6 bataljonov. Naloga domobranskih bataljonov je bila v tem obdobju še izrazito defenzivna, saj se je omejevala na zavcarovanje komunikacij in nekaterih naselij ob robu osvojenega ozemlja. Medtem ko so na podeželju domobranci opravljali tudi izrazito policijsko službo in aretirali ter zasliševali tudi civiliste, pa je Rup-

nik v Ljubljani to nalogo zaupal posebni politični policiji pod vodstvom dr. Lovra Hacina, katere člane so rekrutirali največ iz vrst domobrancev. Ta je do konca novembra 1943 aretirala 412 ljudi. Dokler niso bile ekspoziature ljubljanske politične policije ustanovljene tudi v drugih mestih, so domobranci tam sami aretirali ljudi, npr. samo 29. novembra 1943 v Novem mestu kar 150.

V hudih bojih proti partizanom v pozni jeseni 1943 so domobranske enote izpričale nemškemu okupatorjem zvestobo, hkrati pa so jih porazi in precejšnje žrtve demoralizirale. Da bi jih spodbudili za nadaljnji boj, so Nemci večino domobrancev sredi decembra 1943 enotno uniformirali in oborožili. Ukinili so domobranske bataljone in ustanovili sedem bojnih skupin. Bojne skupine so bile nekoliko večje in samostojnejše domobranske enote kot bataljoni. Z delno sprostivjo domobranstva so hoteli Nemci še bolj podžgati bratomorno vojno in s tem paralizirati NOB. Naloge bojnih skupin so še vedno pretežno obrambne vendar, vendar so s pomočjo nemških enot in izkoriščajoč zimo vzpostavile iz baze v Škofljici več novih postojank na komunikacijah proti Kočevju.

Ohranjeno poročilo z dne 20. januarja 1944 kaže, da je bilo takrat v slovenskem domobranstvu 9.213 mož. Tega razvoja domobranstva so bili najbolj veseli begunci pred partizani z Dolenjske in Notranjske. Dekan Karel Škulj je 19. decembra 1943 pripeljal odbor za begunce k Rupniku, ki ga je prosil, naj na najvišje mesto sporoči njihovo hvaležnost zaradi ustanovitve slovenskega domobranstva. Dne 3. februarja 1944 je Rupnik zbranim beguncem sporočil, da je bil Hitler zahvalnega pisma vesel in da mu preko Rainerja sporoča hvaležnost za sodelovanje. Protikomunistični odbor si jo po teh uspehih prizadeval razširiti domobranstvo tudi na Primorskem kamor je 7. februarja odšla propagandna domobranska četa, in na Gorenjsko, kjer pa so nemški okupatorji dovolili ustanovitev domobranskih enot šele spomladi oz. poleti 1944.

Pridobivanju prostovoljcev za domobranstvo so služile tudi vojaške parade in protikomunistična predavanja in zborovanja pa tudi pastirsko pismo, v katerem je škof pozival slovenske katoličane v boj proti komunizmu, ki so ga duhovniki s prižnic razlagali v Ljubljani in na zasedenem ozemlju.

Propaganda, da se domobranci borijo za slovenski narod, je bila spričo njihove popolne podrejenosti nemškemu okupatorjem, ki so slovenskemu ozemlju odtrgali štajersko in Gorenjsko pa tudi Primorsko, tako očitno lažna, da so jih ljudje povsem opravičeno imenovali švabobrince.

Po nemškem ukazu je organizacijski štab 25. februarja bojne skupine ukinil in razporedil vse domobranske enote v 3 skupine, in sicer šolsko v Ljubljani, skupino za zavarovanje železniške proge in zaščito okraja Novo mesto. Z ustanovitvijo večjih domobranskih skupin so hoteli dobiti Nemci strožji nadzor nad domobranskimi enotami, v katere so poslali kot zvezne oficirje svoje častnike. V šolsko skupino so sodile čete, ki so se začasno šolale

v Ljubljani, in tudi tiste, ki so bile razmeščene na bunkerski črti okrog mesta. Te so pri Sv. Urhu, na Lavrici, v Črni vasi in tudi drugod pomorile mnogo aktivistov OF in drugih zavednih Slovencev. Odpor prebivalstva proti tem umorom je bil tolikšen, da so morali nekatere čete premestiti in so najbolj vneti protikomunisti nadaljevali svoje zločine pod plaščem skrivnostne črne roke. Skupina za zavarovanje železniške proge je povezovala domobranske čete, ki so pred napadi enot NOV in POS pod vodstvom nemških posadk neposredno varovale železniško progo Ljubljana—Planina in pristope k njej. Zaščita okraja Novo mesto je povezovala vse domobranske posadke na tem območju, ki ga je od drugih domobranskih enot ločilo obsežno osvobojeno ozemlje. Njene čete so vdirale na rob osvobojenega ozemlja in postopno ustanovljale in utrjevale nove postojanke, čeprav so se morale nekajkrat tudi umakniti. Druge domobranske čete niso imele enotnega domobranskega vodstva, operativno pa so sodelovale z nemškimi policijskimi enotami v Kočevju, Velikih Laščah in Grosupljem. Te čete so imele poleg zaščite okraja Novo mesto, najpomembnejše naloge v Rösenerjevih načrtih. Prodirale naj bi vse globlje na osvobojeno ozemlje in ustanovljale nove postojanke, zlasti ob komunikacijah od Grosupljega in Velikih Lašč proti Kočevju in od Grosupljega proti Novemu mestu. S tem namenom so bili ustanovljeni tudi domobranski obveščevalni centri, ki so zbirali podatke o premikih enot VII. korpusa NOV in o terenskih organizacijah OF. Nemške in domobranske načrte so preprečevale enote VII. korpusa, ki so prešle konec februarja 1944 v pravo ofenzivo.

Ker je bil odpor enot VII. korpusa na tem ozemlju premočan, da bi mu mogle kljubovati posamezne domobranske čete so Nemci 2. marca združili štiri domobranske čete v udarni bataljon, ki je po svojem poveljniku majorju Ladislavu Križu dobil ime Križev bataljon. Bataljon je imel sprva svoj sedež v Ljubljani, odkoder je 4. aprila prvič vdrl globlje na osvobojeno ozemlje. V boju proti enotam VII. korpusa je nemškim in domobranskim enotam pomagal tudi dolenski četniški odred, ki ga je konec februarja zbral partizanski dezerter Janez Marn-Črtomir iz nekaterih domobrancev in ga v začetku marca povedel na Dolenjsko. Čeprav je Janez Marn sodeloval z gestapom in deloval po njegovih navodilih, je organizacijski štab slovenskega domobranstva prepovedal odhod domobrancev v „ilegalo“.

„Sprejemam vas v nemško borbena skupnost“

Da bi Rösener-domobranci tesneje navezal na nacistično Nemčijo in preprečil zveze nekaterih njegovih voditeljev s slovenskimi emigranti v Londonu so morali domobranci na Hitlerjev rojstni dan 20. aprila 1944 priseči, da bodo zvesti hrabri in svojim nadrejenim pokorni v skupnem boju z nemško oboroženo silo, stoječo pod poveljstvom vodje velike Nemčije, SS četami in policijo proti banditom in komunizmu, kakor tudi njegovim

zaveznikom. Pred domobransko zaprisego na štadionu v Ljubljani je Rösener poudaril, da je prav on „izdal povelje za ustanovitev slovenskega domobranstva... Iz onih majhnih krdel takoimenovanih belogardističnih legionarjev je na moj ukaz zraslo slovensko domobranstvo... S pomočjo Velikonemškega Rajha smo vas izvežbali, oblekli in oborožili... Sprejemam vas tedaj v borbeno skupnost svojih vojakov“. Tej domobranski prisegi so kasneje nekateri domobranski poveljniki in idejni voditelji odrekli pravno moč, češ da so bili k prisegi prisiljeni, čeprav je Rösener pred prisego pozval domobrance: „...Kdor misli, da svoji prisegi ne bo mogel slediti, mu dam priložnost, da odide, ne da bi mu to kdo zameril.“ Domobranci so po porazu Hitlerjeve Nemčije zatrjevali, da pod besedo „zaveznikov“ niso mislili na Angleže in Američane. Dejstvo pa je, da so po nalogu organizacijskega štaba izročali Nemcem ujete angleške in ameriške padalce, ki so na našem ozemlju izskočili iz sestreljenih letal. Istega dne kot v Ljubljani so prisegli tudi domobranci zaščite okraja Novo mesto, med tem ko so nekatere domobranske čete prisegle v naslednjih dneh, kasneje sprejeti novinci pa 30. januarja 1945. Odsotnost nekaterih domobrancev z Iga, ki so bili na prisegi v Ljubljani, so izrabile enote VII. korpusa in domobransko postojanko uničile.

Takoj po prisegi je pognal Rösener domobranske enote zaščite okraja Novo mesto v ofenzivo proti osvobojenemu ozemlju. Izrabile so odsotnost XV. divizije NOV, ki je odšla proti Grosupljemu in Rudniku, da bi preprečila vpade domobranskih enot v Suho krajino. Dne 23. aprila so začele nemške in domobranske enote z vdorom globoko na osvobojeno ozemlje in pustile svoje posadke v Mirni peči, Dobrniču, Žužemberku, Trebnjem in Dobravi. Nadaljnji prodor sovražnika so zaustavile enote VII. korpusa NOV, ki so 30. aprila zavzele sovražno postojanko na Dobravi pri Trebnjem, 2. maja pregnale sovražnika z Dobrniča, 4. maja pa tudi iz Žužemberka. Kljub sovražnikovim okrepitevam so enote XV. divizije 17. maja zavzele sovražnikovo postojanko v Trebnjem, Gubčeva brigada pa je 20. maja zavzela domobransko posadko v Mirni peči, 30. maja pa so enote VII. korpusa zavzele še postojanko v Tržišču. S tem je bila zlomljena spomladanska ofenziva nemških in domobranskih enot za osvobojeno ozemlje na Dolenjskem. Sovražnik je sicer zopet zasedel Trebnje in Mirno peč, od koder pa je bil pregnan.

Ko so Nemci spoznali, da so zaradi partizanske protiofenzive vse domobranske čete, razen Križevega bataljona za ofenzivne akcije proti NOV prešibke, so 16. maja 1944 razdelili ozemlje Ljubljanske pokrajine na 4 operativne cone in organizacijskemu štabu slovenskega domobranstva ukazali, naj v vsaki coni ustanovi po en domobranski udarni bataljon. V udarne bataljone so prišle iz vsake cone najboljše čete, sestavljene iz mladih, izurjenih ljudi, od katerih so se mnogi izkazali že v vaških stražah. Udarne bataljoni M je 23. maja zasedel Višnjo goro, ena njegova četa pa Kriško vas. Udarni bataljon O se je do 20. maja prebil v Trebnje, kjer je bil

določen njegov sedež, vendar se je moral vrniti v Novo mesto. Konec maja pa je ta bataljon krenil v šentvid pri Stični, kamor je 31. maja prodril skupno z 2. nemškimi bataljonom XIV. SS policijskega polka in Križevim bataljonom, ki je 1. junija zasedel Stično. S tem je nastalo na tem predelu strnjeno domobransko utrjeno vozlišče. Enote VII. korpusa so poskušale razbremeniti pritisk teh bataljonov na osvobojeno ozemlje. Cankarjeva brigada se je prebila pred Ljubljano in napadla domobranske postojanke na Igu, Pijavi gorici, Zalogu in Škofljici. Druge enote VII. korpusa pa so 12. junija napadle štampetov most, Logatec, Verd in tudi Rakek. Uspelo jim je pregnati domobransko četo iz Kriške vasi, demonstrativno pa so napadle tudi Stično. Zato so morali udarni domobranski bataljoni sprva močno utrditi svoje postojanke, nato pa so posamič in združeno nenadno vdirali globoko na osvobojeno ozemlje in celo partizanskim divizijskim štabom povzročili hude žrtve.

Vse nakradeno „pretopijo“ in zapijejo

Udarni domobranski bataljoni so ob svojih vdorih na osvobojeno ozemlje storili mnogo zločinov. K temu jih je sprva podžigal tudi poveljnik organizacijskega štaba Franc Krener, ki je 15. maja sporočil domobranskim enotam: „Dogodki na Igu in v Trebnjem so jasno pokazali, kakšno vlogo imajo terenci zlasti ob partizanskih napadih na naše postojanke ... da bi se taki primeri preprečili... odrejam, vsem enotam, da morajo takoj vsa mesta in vasi očistiti terencev...“ Rezultate tega navodila je kmalu sam spoznal in zato 8. julija izdal nov ukaz: „Vkljub vsem mojim prepovedim, opominom in naredbam se še vedno dogajajo težki zločini, ki jih počenjajo razni neodgovorni pripadniki domobranstva. Tatvine, rekvizicije, ropi, da celo umori se vrste in ponavljajo... Pripadniki domobranstva svoje pohode izkoriščajo za ropanje po privatnih hišah. To početje je zavzelo tak obseg, da vzbuja zgražanje celo pri domobranstvu naklonjenih ljudeh.“ O domobrancih IV. udarnega bataljona je pisal obveščevalec Jože Rak organizacijskemu štabu: „Moštvo je v ideološkem pogledu zdravo, ker je bilo 80 odstotkov mož v vaških stražah... Vseeno jim je, proti komu se borijo, glavno jim je, da mrtvega sovražnika sezujejo in slečejo ter, še predno se vrncjo v št. Vid vse ‚pretopijo‘ — prodajo ali zapijejo.“

Tudi poročila kažejo, v kako hudo krizo je poleti 1944 zašlo slovensko domobranstvo, ki ni izpolnilo upov svojih, slovenskih organizatorjev, da bo z nemško pomočjo zatrla narodno-osvobodilno gibanje na Slovenskem. Nemci so doživljali čedalje hujše poraze na vseh bojiščih, angleški premier Churchill je dal javno priznanje NOVJ in vpival na jugoslovansko emigrantsko vlado, da je sklenila sporazum z NKOJ in pozvala vse Jugoslovane v odločen boj proti okupatorjem. Nekateri slovenski protikomunistični voditelji so spet krepili četniške odrede na Slovenskem in ustanavljali nove, in sicer ne zato, da bi se borili proti okupatorjem, temveč zato, da bi z navidezno

ilegalo pred zavezniki skrili svoje narodno izdajstvo. Nemci so nekatere take politike zaradi organiziranja zvez z emigranti na zahodu zaprli in svarili pred ilegalo, čeprav so se komandanti četniških odredov še naprej tajno sestajali in sporazumevali z gestapom. Tudi nekateri slovenski politični emigranti na zahodu so iz lastnega prepričanja, drugi pa na pritisk zaveznikov, morali obsoditi tiste, ki so sprejeli orožje iz rok okupatorja proti lastnemu narodu. Kljub temu je velika večina slovenskih protikomunističnih voditeljev še naprej vztrajala na izdajalski poti. Domobranski propagandist je 8. decembra 1944 naslovil na Churchilla naslednjo izjavo: „Zdaj vidite gospod Churchill, da nismo krivi, če vas nismo poslušali in smo se zvezali z vašim sovražnikom, ki nam je pomagal... iskreno smo hvaležni nemškemu vojaku za to pomoč... Ostali bomo prijatelji, kadar boste vstopili v evropski blok, ki ga Nemčija, in to Hitlerjeva Nemčija, gospod Churchill, že od leta 1941 vodi v borbi za obstanek, ki ga ogroža... boljše vize“.

V času, ko je bil poraz nacistične Nemčije že povsem očiten, se je Osvobodilna fronta prizadevala odtegniti iz domobranstva čimveč ljudi, zlasti tistih, ki so jih voditelji pridobili z nasiljem. Predsednik NKOJ in vrhovni poveljnik NOV in POJ maršal Tito je 30. avgusta 1944 pozval domobrance, naj takoj zapuste okupatorja in pristopijo v NOV, ter zagrozil, da bodo tisti, ki se ne bodo odzvali pozivu, strogo kaznovani. Amnestija je veljala za vse domobrance, ki so se do 15. septembra javili v NOV in niso sodelovali pri umorih. Zaradi močne sovražnikove propagande in groženj, da se bodo Nemci maščevali nad svojci, se je pozivu odzvalo le malo domobrancev. Skoraj enak učinek je bil tudi ob drugi amnestiji, ki je veljala do 15. januarja 1945.

Da bi premagali malodušje, ki je zajelo slovenske domobrance, je ob obletnici ustanovitve slovenskega domobranstva Rösener imenoval Leona Rupnika za generalnega inšpektorja domobranstva in mu podelil čin nemškega generalmajorja. Medtem ko so posadne domobranske čete skupno z enotami nemške policije varovale ljubljansko kotlino, Dolomite in širšo okolico Novega mesta ter komunikacije, ki so iz Ljubljane peljale proti Planini in Kočevju, pa so domobranski udarni bataljoni poskušali osvojiti ozemlje med št. Vidom in Novim mestom ter prodreti v Suho krajino, iz Cerknice pa v Loško dolino.

Ker je Rösener domobranskim enotam čedalje manj zaupal, je začel domobranskim udarnim bataljonom dodeljevati nemške enote. V začetku novembra je ustanovil tak prvi mešani domobranksko-nemški bataljon v Velikih Laščah, ki je dobil oznako V. bataljon. Prve večje akcije se je sredi novembra ta bataljon udeležil ob skupnem vdoru domobranskih in nemških enot v Belo krajino, odkoder je prej z vdori v Suho krajino izvalil večje enote NOV. Sovražne enote naj bi hitro in čimbolj neopazno prodrle v Belo krajino in tam obkolile in uničile glavni štab NOV in POS ter nekatere druge organe in ustanove narodnoosvobodilnega gibanja na Slovenskem.

Sovražne enote iz Novega mesta so prodrle v Semič, kjer pa so naletele na hud odpor. Tudi nemške enote in udarni domobranski bataljoni, ki so prodrli iz Kočevja, so se na pohodu proti Črnomlju v jutranjem mraku med seboj spopadle in imele hude žrtve, tako da je le maloštevilnim sovražnikom uspelo prodreti v izpraznjeni Črnomelj. Ta pohod je zaradi neuspeha in številnih žrtev domobrance močno demoraliziral.

V začetku decembra 1944 so nemške in domobranske enote kljub enomesečnemu odporu VII. korpusa NOV in dveh štajerskih brigad vzpostavile nove postojanke na komunikaciji med Stično in Novim mestom in tako razpolovile osvobojeno ozemlje na Dolenjskem ter prekinile zveze med vodstvom NOB v Kočevskem Rogu, Beli krajini in na štajerskem. Pritisk nemških in domobranskih enot na Dolenjskem je skušal razbremeniti IX. korpus NOV z vdorom v Dolomite, vendar so bile tamkajšnje domobranske posadke dovolj goste in utrjene in so napad vzdržale. Večina enot VII. korpusa se je okrog 5. januarja vrnila na desni breg Krke, kjer so zavzele nove obrambne položaje. Partizanski napadi na novo sovražnikovo postojanko v Žužemberku in drugih oporiščih ob Krki so trajali vso zimo. V Novem mestu so sredi februarja ustanovili VI. mešani domobransko-nemški bataljon. Konec marca je I. bataljon vzpostavil še dve novi postojanki ob Krki, V. bataljon iz Velikih Lašč pa v Strugah. Kljub tem uspehom pa so se v domobranskih vrstah že kazali znaki razkroja. V dnevnem poročilu za 16. marec IV. bataljona, ki je bil na položajih v Žužemberku, beremo: „Že 4 tedne zaman pričakujemo zamenjavo... utrujenost je zelo velika, volja do boja vedno manjša. Fantje izbegavajo patrolje. Zbudili so se pri njih razni roparski instinkti, ki jih je bilo v bataljonu vedno dovolj, toda toliko kot sedaj še nikoli...“ Po Rösenerjevem ukazu so 18. aprila ustanovili še VII. mešani bataljon v Kočevju.

Volk dlake ne menja

Ko je večina slovenskih protikomunističnih voditeljev naposled spoznala, da bo Hitlerjeva Nemčija vojno izgubila in da je ne bo rešilo niti novo orožje, pa tudi, da ne bo prišlo do razdora v protifašistični koaliciji in skupnega nastopa Hitlerjeve Nemčije, Anglije in ZDA proti Sovjetski zvezi, je v februarju 1945 konstituirala narodni odbor, ki naj bi vse pripravil za prevzem oblasti ob nemški kapitulaciji. Predsedstvo narodnega odbora je na seji 21. februarja sprejelo uredbo o ustanovitvi slovenske narodne vojske. Osnova te vojske naj bi bilo slovensko domobranstvo, razen njega pa še četniški odredi, slovenski narodni varnostni zbor na Primorskem in gorenjsko domobranstvo. Narodnemu odboru se je poveljnik organizacijskega štaba Franc Krener takoj podredil, ker je bil prepričan, da s tem vključuje slovensko domobranstvo v „ilegalo“ in prehaja na pozicije zmagovitih zaveznikov. Obljubil je, da se bo slovensko domobranstvo vključilo v slovensko narodno vojsko kot ljubljanska divizija. V skladu s tem dogovorom je

narodni odbor okrog 6. aprila imenoval v štab ljubljanske divizije iste častnike, ki so sestavljali organizacijski štab slovenskega domobranstva, za poveljnike štirih brigad te divizije pa je imenoval druge najvišje domobranske poveljnike. Toda skrivnega dogovora med narodnim odborom in Krenjerm o vključitvi slovenskega domobranstva v slovensko narodno vojsko ni bilo mogoče izvesti, ker je moralo to še naprej izpolnjevati ukaze Rösenerja in njegovih oficirjev.

Preden bi fronta dosegla Slovenijo, je hotel Rösener razbite enote IX. korpusa na Primorskem in Gorenjskem in enote VII. korpusa na Dolenjskem in Notranjskem ter zagospodovati nad masivi Kočevskega Roga in Gorjancev. V ofenzivi proti IX. korpusu od 19. marca do 4. aprila je v zaporni črti sodeloval tudi udarni domobranski bataljon iz Cerknice in 5 domobranskih čet. V začetku aprila pa so Nemci pripravili ofenzivo tudi proti VII. korpusu NOV in vodstvu osvobodilnega gibanja. V napad so poslali tudi domobranske udarne bataljone. Napad se je začel 9. aprila. Domobranske in nemške enote so hotele v začetni fazi preprečiti umik enotam VII. korpusa, ki so prav takrat hotele porušiti novo ustanovljene nemške in domobranske postojanke v Suhi krajini, vendar so te s spretnimi manevri to preprečile, zmedle sovražnika in se uredile na obrambnih položajih, pri tem pa jim je pomagalo tudi letalstvo, ki je bombardiralo sovražnikove postojanke. V hudih bojih je sovražnik potisnil enote VII. korpusa NOV ponekod na obronke Kočevskega Roga. K nadaljnjim akcijam je prišel v Sotesko spodbujat domobrance tudi Leon Rupnik. Dne 28. aprila pa je štab IV. armade JA ukazal VII. korpusu naj začne kot njena desna pobočnica s svojimi enotami prodirati proti Staremu trgu ob Kolpi in naprej proti Kočevju, Ribnici in Ljubljani. Zvečer 3. maja je XV. divizija NOV po napadu že zasedla Kočevje. Domobranske posadke so se nato začele pred XV. in XVIII. divizijo ter XXIX. hercegovsko divizijo umikati iz Notranjske in Dolenjske. XV. divizija je 6. maja osvobodila Višnjo goro in Grosuplje in takrat so se umikajoče nemške in domobranske enote utrdile na zunanji obrambni črti pred Ljubljano. Položaje okrog Lavrice so 7. in 8. maja branili tudi I., II., VI. in VII. udarni domobranski bataljon, v boji pa je poseglo tudi domobransko topništvo z Ljubljanskega gradu.

Medtem so slovenski protikomunistični politiki v Ljubljani poskušali domobranstvo odtrgati izpod poveljstva Nemcev in ga preoblikovati v jedro slovenske kontrarevolucionarne vojske. Plenum narodnega odbora je 2. aprila že razpravljal, da se bo moralo v slovensko narodno vojsko preoblikovano slovensko domobranstvo iz Ljubljanske pokrajine začasno umakniti, če bo prodrla sem sovjetska vojska, sicer pa je treba v boju vzdržati do prihoda angloameriške vojske. Narodni odbor je 17. aprila sklenil, da je treba preprečiti skupen umik domobranstva z Nemci oz. umik na nemško ozemlje, kakor tudi boj domobranstva proti angloameriški vojski. Svoja tajnika dr. Albina Šmajda in dr. Marjana Zajca je poslal na Primorsko, kjer naj bi s poveljniki kvislinških enot, ki so tja pribežale z jugoslovanskega ozemlja,

ustanovili regentski svet in jugoslovansko vlado, ki naj bi organizirala skupen boj jugoslovanskih protikomunistov proti NOV. Pri tem so pričakovali, da jih bosta podprli Anglija in ZDA v prizadevanju, da bi se v Jugoslaviji ohranila buržoazna ureditev.

Dne 21. aprila sta se tajnika vrnila pod vtisom hitrega prodora IV. armade JA proti Reki. Dr. Šmajd je po vrnitvi pisal škofu dr. Rožmanu: „Položaj je za nas v Ljubljanski pokrajini katastrofalen. Grozi nevarnost, da se bodo domobraneci morali umakniti skupno z Nemci proti Gorenjski, kar je naša nacionalna smrt“. Naslednjega dne so nekateri protikomunistični voditelji ugotovili, da so razmere „na las podobne razmeram pred kapitulacijo Italije“. 23. aprila pa je monsignor Matija Škrbec med drugim predlagal umik na Gorenjsko in Koroško, prej pa naj bi Nemci priznali narodni odbor, ki naj bi mu Rupnik prepustil oblast.

Poveljnika organizacijskega štaba slovenskega domobranstva Franca Krenerja in njegovega pomočnika Milka Vizjaka je narodni odbor povabil 26. aprila na svojo sejo, kjer so razpravljali o tem, da bi se domobranstvo odtrgalo od Nemcev ali pa bi se jim celo uprlo. Krener je povedal, da to ni mogoče, ker so glavne domobranske enote angažirane na položajih okrog Kočevskega Roga, Vizjak pa je trdil, da bi upor povzročil „pri Nemcih slab vtis“. Oba sta zatrjevala, da se od Nemcev ne morejo ločiti, ker jih sicer nihče ne bo oskrboval z municijo. Narodni odbor je presodil, da se je Leon Rupnik z javnimi nastopi za nacistično Nemčijo pred Angleži preveč eksponiral, da bi mogel kot zastopnik slovenskih protikomunistov še naprej ostati predsednik Ljubljanske pokrajine in generalni inšpektor slovenskega domobranstva, zato ga je s pomočjo škofa Rožmana 28. aprila zvabil na škofijo in zahteval, naj mu prepusti oblast in se odpove mestu inšpektorja slovenskega domobranstva. Rupnik se je tej zahtevi uprl in dokazoval, da je treba z Nemci sodelovati še naprej, ker bi sicer z njihovim odhodom ostala na fronti prevelika praznina. Hotel je še naprej vztrajati v skupnem boju z Nemci, če pa bi ti odšli, bi se z domobranci utrdil v goratem zahodnem delu Gorenjske. Zato se je sam oklical za poveljnika slovenskega domobranstva.

V začetku maja so prišli k Rösenerju zastopniki narodnega odbora in zahtevali, naj jim prepusti upravo, nemške enote pa naj izročijo domobrancem vse težko in avtomatsko orožje, nakar jim bo zavarovalo umik do Karavank, kjer naj bi Nemci pustili še drugo orožje in vojaško opremo. Rösener je zahtevo narodnega odbora odklonil in pripravil svoj štab na evakuacijo ter pri tem dal svojemu štabu navodilo, da se bodo domobranci osamosvojili samo v primeru, če bodo ostali v Ljubljani, če pa se bodo umaknili skupno z Nemci, bodo ostali še naprej pod poveljstvom njegovega štaba. Rösenerjevo začasno odsotnost je izkoristil narodni odbor in 3. maja zvečer uprizoril v domobranskem domu na Taboru v Ljubljani konstituiranje slovenskega narodnega predstavništva, ki je sprejelo uredbo o slovenski vladi in o slovenski narodni vojski.

Dne 4. maja 1945 je Franc Krener izdal povelje, v katerem pojasnjuje, da se z Nemci nadaljujejo pogajanja za izročitev oblasti, zato se odnos med nemškimi oboroženimi silami in domobranstvom v ničemer ne spremeni in Nemci še naprej neovirano razpolagajo s svojim orožjem. Kot vemo, sta Rösener in Rupnik s privolitvijo Fridericha Rainerja 5. maja izročila oblast narodnemu odboru, ki je s tem prevzel tudi oblast nad slovenskim domobranstvom. To se je že po vnaprej pripravljem načrtu preimenovalo v ljubljansko divizijo slovenske narodne vojske. Prvo navodilo narodnega odbora poveljniku ljubljanske divizije polkovniku Francu Krenerju je bil ukaz, naj se divizija pripravi na umik na Koroško. Za začetek umiko je bil določen 7. maj.

V strahu pred narodom so izgubili domovino

Ko je bila obrambna črta pred Ljubljano 8. maja zvečer po hudih bojih prebita, so začele nemške in domobranske enote zapuščati Ljubljano. Umikale so se skupno proti Kranju in Trziču, le I. brigada ljubljanske divizije, v katero so bile vključene domobranske enote v zahodnem delu Notranjske, so se same umaknile čez Poljansko dolino in škofjo Loko proti Ljubelju. Novomeška skupina ni več mogla doseči Ljubljane, zato se je skupno z nemškimi enotami umaknila proti Sevnici, kjer pa je bila razbita.

Z domobranci so bežale tudi njihove družine, ki so nasedle domobranski propagandi, da bodo partizani vse prebivalce pobili. Umikajoči se domobranci in njihove družine so morali na umiku povsod dajati prednost Nemcem.

Poslednjo vojaško operacijo 10. maja je vodil nemški polkovnik Seller. Zvečer ob pol devetih je začelo Borovlje obstreljevati 5 nemških baterij. Nato je vdrlo v Borovlje 20 nemških tankov, za njimi pa 2 domobranska udarna bataljona. Enota IV. operativne cone v Borovljah ni imela topništva; sprva je nudila odpor z močnim mitralješkim ognjem. Major Dahm je s tanki zasedel prehode ob dravskem mostu in naslednje jutro so Nemci in domobranci že dobili stik z angleško vojsko. Dne 12. maja je dal Franc Krener slovenskim domobrancem povelje za odhod čez Dravo, kjer so izročili orožje Angležem in postali njihovi vojni ujetniki.

Skupen umik slovenskega domobranstva s premagano nemško vojsko in njegova skupna vdaja angleški vojski je pomenila njegov konec in hkrati tudi poraz izdajalskih slovenskih protikomunističnih sil. Ker so te nasprotovale elementarnim težnjam slovenskega ljudstva, ki je združeno v osvobodilni fronti pod vodstvom KPS izbralo brezkompromisno pot boja za svojo nacionalno in socialno osvoboditev, so se vdinjale okupatorju in mu z orožjem v roki pomagale v prizadevanjih, da bi ta upor zadušil. Medtem ko je slovensko domobranstvo sprva sovražnikove sile le okrepilo in mu omogočilo izkoriščanje naših ljudi, zemlje in njenih naravnih bogastev ter njenih proizvodnih in prometnih sredstev, pa je kasneje nemške sile razbreme-

nilo in omogočilo nemškimi nacistom, da so jih mogli uporabiti na drugih bojiščih in s tem podaljševati vojno in nasilje v okupiranih deželah. Slovensko domobranstvo je z vsemi sredstvi rušilo enotnost slovenskega naroda med njegovim najhujšim bojem za obstanek, širilo med neukim ljudstvom strah pred družbenim napredkom in enakopravnimi odnosi med ljudmi ter netilo med njimi sovraštvo, ki še danes ni povsem pozabljeno.

Slovensko domobranstvo je bilo oborožena formacija nemškega okupatorja in slovenske kontrarevolucije. Moralna in vojaška vrednost slovenskega domobranstva je bila majhna; moralna zaradi neprikritega sodelovanja z okupatorjem proti osvobodilnemu boju svojega naroda, vojaška pa zaradi svojega policijskega značaja, ki so ga mu pripisovali nemški okupatorji in ki razen v izjemnih primerih ni omogočal težko oborožitev, pa tudi zaradi njegovega najemniškega značaja, zaradi katerega so bile domobranske enote operativno povsem podrejene nemškimi. Taktiziranje, da se bo domobranstvo v pravem času iztrgalo iz rok nemških nacistov, se je izjalovilo. Slovensko domobranstvo po kapitulaciji nacistične Nemčije ni našlo dovolj opore ne doma in ne na tujem. V fašističnem taboru je ostalo vse do njegovega zloma in je moralo skupno z nemškimi okupatorji deliti usodo premaganca. Njegova vloga v zgodovini slovenskega naroda ni le nazadnjaška, temveč tudi izdajalska in tragična, saj je povzročilo slovenskemu narodu mnogo gorja in žrtev borcev za njegovo osvoboditev. Velika krivda nemškega okupatorja in slovenskih protikomunističnih voditeljev je v tem, da so vključili v domobranske vrste tudi nekatere neuke, preproste slovenske ljudi v boju proti lastnemu narodu in razrednim težnjam delovnega ljudstva in delavskega razreda. Slovensko domobranstvo je preprečevalo še širši razmah našega narodnoosvobodilnega boja in oslabilo enote slovenske narodne vojske, da niso mogle v zaključnih operacijah skupno z drugimi enotami jugoslovanske armade pred zavezniki osvoboditi prav vsega slovenskega ozemlja, kar bi po vojni olajšalo naša prizadevanja za popolno izpolnitev programa OF in vključitev vsega slovenskega ozemlja v novo Jugoslavijo.

(S posveta „Osvoboditev Slovenije 1945“ (23. in 24. decembra letos).

Danes smo sicer še razbit, majhen narod; toda obupati ne smemo že zaradi Boga, ki bi nas potem popolnoma zapustil. Vsemogočni nam ne bo ničesar podaril, ako ne bomo združili s svojim zaupanjem tudi svojo neuklonljivo, jekleno voljo, da hočemo slovenski narod z neutrudljivim, požrtvovalnim in nesebičnim delom povesti k varnosti, miru, redu, delu in pameti. To našo ojeklenelo voljo, ki je ne more nič motiti, bo potem blagoslovil tudi Bog. — Zato vam, slovenski domobranci, kličem: Naprej! Na delo! S svojo voljo in božjo pomočjo boste zmagali in rešili naš slovenski narod!

(Gen. Leon Rupnik)

ZADNJI POHODI 35. ČETE

(Nadaljevanje)

V ponedeljek 7. maja 1945 smo šli vsi častniki v Notranje Gorice kjer nas je čakal Vuk Rupnik, ki je pravkar prišel iz Ljubljane. Bil je vidno potrta. Rekel je, da je Narodni odbor za Slovenijo odstavil njegovega očeta od vseh dosedanjih položajev z motivacijo, da je nemško usmerjen. Oče je ze odpotoval z družino na Koroško.

Izdal je povelje, da se vsi trije bataljoni in vse posadne čete Notranjske premaknejo na položaje za Ljubljano in jih držijo do nadaljnega.

V torek 8. maja so partizani začeli s topovi obstreljevati naše položaje. Naši topovi z Ljubljanskega gradu so krepko odgovarjali in je posebno to občutila vas Podpeč. Popoldne istega dne so Nemci minirali železniški most čez Ljubljano in v Notranjih Goricah.

Iz Ljubljane so nam poslali zelo črn, neužit kruh — in nobene druge hrane — ter nekaj cigaret. V treh vagonih je bila poslana municija še iz prve svetovne vojne in drugega kalibra. Nova vlada v Ljubljani je slabo skrbelo za svojo vojsko.

Istega dne je odšel vodnik — poročnik Franc Fric po nadaljna navodila k dekanu Matiju Škrbcu v Ljubljano, ki pa je medtem že odšel na Koroško. Nazaj grede se je pri „Figovcu“ spoprijel z mestnimi OF-arji.

V torek 8. maja 1945 smo prejeli ob 4. uri popoldne povelje za umik na Koroško. Vsaka četa si je poskrbelo en „lojtrski“ voz za prevoz opreme. Krenili smo preko Ljubljanskega barja proti Ljubljani in ko smo prišli tja, je že bila mrtva. Šli smo po Bleiweisovi — za Bežigradom — preko savskega mostu proti Tržiču, kamor smo prišli naslednji dan zjutraj. Vso pot od Ljubljane do tu nismo naleteli na partizane. V Tržiču, kjer je tovarna usnja, smo si malo uredili našo obutev in tudi poskrbeli za potrebno hrano. Civilno prebivalstvo je v zbežnosti poskrilo živež in obleko za poznejši čas in se je večina njih odpravljala na pot preko Ljubelja; le starčki in onemogli so ostali doma. Po vsej Gorenjski so se slišale detonacije, ki so jih izvajali umikajoči domobranci in Nemci.

V četrtek 10. maja smo nadaljevali našo pot proti Ljubelju in ko dospemo, je bil ta zatrpan in neprehoden zaradi ogromnega števila civilnih beguncev in vojaštva, ki je vse hitelo na Koroško. Z našo 35. četo in 34. Mrakovo smo kmalu napravili red, da je bil prehod možen in hitrejši. Nad vso to množico so krožila angleška izvidniška letala. Kotlina med Tržičem in Ljubeljem se je kmalu spraznila. Ko je naša četa prekoračila predor, smo iznenada razorožili nemško policijsko četo, ki se temu ni uprla, a naši so na ta način prišli do dobre oborožitve.

Po prehodu predora na avstrijski strani dobimo od domobranskega poveljstva sporočilo, da so partizani v Borovljah in da ne puste nobenega naprej in da bo treba to pot do Celovca razčistiti z orožjem. Vsa pot od predora do Borovlja je bila natrpana z vojsko: kolona „SS“ Evgen divizija, nemška vojska, Vlasovci, domobranci in civilni begunci. Skalnate višine levo in desno od Borovelj so bile zasedene od XIV. partizanske divizije. Streljanje iz višin je bilo stalno in videl sem vsaj 20 Nemcev ubitih. Istega popoldneva smo dobili majorja Vuka Rupnika, ki nam je povedal načrt za napad na Borovlje, ki se bo izvršil, ko pade mrak.

Novomeški udarni bataljon se je po soteski desno od ceste neopazno približal mestu Borovlje in v mraku v iznenadnem napadu zavzel mesto. Partizani so ostali brez obrambe, skakali so skozi okna in bežali v smeri Velikovca, večina pa jih je padla. Tudi nekaj hiš je bilo zažganih od težkih min Rupnikovega, šentviškega in novomeškega bataljona. Z leve strani Borovelj je prodiral šentviški bataljon. Ko smo se v strnjeni fronti vračali v Borovlje, smo zajeli 15 gorenjskih partizanov iz Šercerjeve brigade. Vojaškega plena v Borovljah je bilo ogromno: skladišča hrane, orožja, motornih vozil in vojaške opreme od razorožene nemške vojske.

Meščani so nas z velikim veseljem sprejeli in takoj razobesili avstrijske zastave: *bili so Slovenci, pa z dušo Avstrijci.*

V petek ob eni zjutraj nekdo kliče izza plotu: domobranci ne streljajte, jaz se hočem predati. Kdo si? Nadporočnik Cvetkovič, poveljnik domobranske čete iz Kočevja, doma iz Grosuplja. Ali poznaš Mehletove? Povedal je, da so ga partizani ujeli pri Dravskem mostu in je sedaj ta napad na Borovlje izkoristil in ušel. Ob sedmi uri je nenadno udarila partizanska izvidnica 15 mož z brzostrelkami na desetino prvega voda 35. čete. Pri napadu sta bila ranjena dva naša; podnarednik Ivan Hočevar in kaplar Jože Vavpetič. Kljub temu, da je bil Hočevar hudo ranjen, je naredil z desetino protinapad in uničil izvidnico, nakar so ga prepeljali v celovško bolnico. Radi tega junaštva in nešteto drugih popreje je bil Hočevar povišan v Vetrinju v narednika. Kaplar Jože Vavpetič, doma iz St. Petra, je bil odpeljan v bolnico v Leoben, kjer je umrl.

Ta dan sem postal večkratni milijonar. V avtomobilu Paveličevega ministra sem našel kup hrvaških kun, ki sem jih razdelil soborcem, ki so jih uporabili za stranišče. Isto usodo so imeli zaboji nemških mark in italijanske lire.

Za obletnico borbe v Borovljah je pisal koroški komunistični Vestnik, da je padlo v teh borbah 200 partizanov.

Isti dan ob 4 popoldne sta po cesti iz Velikovca prišla dva Angleža z belo zastavo. Ustavila sta se pred hišo, kjer je bil štab novomeškega bataljona. Eden je bil po činu major, drugi pa kapitan. Stotnik šabič je oba povabil v hišo, kjer se je začel razgovor v nemščini, ki sta jo dobro obvladala.

Govorila sta, zakaj se še borimo, ko je konec vojne, in zakaj ubijamo

partizanske ujetnike. Šabič jima pove, da za nas še ni konec vojne, ker se borimo samo proti partizanom, ki nas napadajo in se mi samo branimo. Pripomnil je, da so partizani-komunisti streljali zavezniške padalce in jim lahko pokaže njihove grobove, če mu Angleži osigurajo pot do tja. Angleški major je odvrnil, da je vse to laž in zahteval, da ga vodijo do generala Krenerja. Temu razgovoru so prisostvovali poleg Šabiča še nadporočnik Franc Mrak in poročniki: Sladič, Fric, Vižentin, Kovačič in Potočar.

Poročnik Fric je z motornim kolesom odpeljal Angleža do Krenerja v Borovlje. To je bil prvi stik slovenske narodne vojske z Angleži. Ob 5. uri popoldne (petek) 1945 sta ta dva Angleža odpeljala generala Krenerja in Marka Kranjca na angleški štab divizije, ki je bil v Celovcu. Tu so jima Angleži obljubili zaščito pri prehodu čez dravski most, kjer bo slovenska vojska položila svoje orožje pred angleško stražo.

Predaja orožja slovenske narodne vojske pri dravskem mostu

V soboto 12. maja 1945 smo zgodaj zjutraj prejeli zajtrk, nakar je bil „zbor“ po bataljonih in četah. Na čelu vsakega bataljona je vihrala slovenska zastava. Oficirji so bili na konjih. V četverostopu smo odšli po cesti do dravskega mosta. Tu smo se ustavili. Desno od mosta sta bila ubita dva vojaka. Poln avtobus partizanskih oficirjev se je pripeljal iz Celovca čez most in vozil proti Področci. Med nami je nastalo razburjenje; toda dobili smo povelje, da ne smemo streljati na nje.

Isti dan smo ob 10. uri prešli most čez Dravo. Kjer cesta zavije na levo, je stal angleški stražar, a kakih 300 metrov dalje drugi. Med tema dvema stražarjema je slovenska narodna vojska ob desni strani ceste polagala svoje orožje v jarek. Poleg orožja je bilo treba oddati tudi daljnogled, torbice in foto-aparate.

Do tega trenutka smo bili ponosna slovenska narodna vojska s svojo zastavo, a od tu naprej do smrti osramočeni, ponižani in od vseh zapuščeni. Kri nam je zastala po žilah, iz ust pa je prihajala ena sama želja: Prokleti bodite tisti, ki ste nas izdali! Občutkov nesrečnih junakov se ne da popisati. Sam si moral biti zraven in čutiti z njimi. Nastala je anarhija in bati se je bilo maščevanja.

Med potjo do znamenja, kjer pot zavije na Vetrinjsko polje, smo srečevali partizane na motorjih in s partizankami zadaj. Fantje so uvideli, da so izdani, in s težkim sreem so se utaborili na Vetrinjskem polju, kamor so prišli ob 4. uri popoldne.

Vsa okolica je bila zasedena po partizanih XIV. divizije Mirka Bračiča, ki je imela svoj štab v Celovcu. Divizijski politkomisar in predstavnik jugoslovanske Titove vlade je bil bivši konjski mešetar in tihotapec Matevž Hace.

Partizanske patrole so dnevno prihajale v angleško taboriščno pisarno. Njihove nočne likvidatorske patrole so prihajale ponoči v bližino tabo-

rišča in so trosile letake, na katerih je bilo napisano: „Z izdajalci obračunati na licu mesta!“

Prav tako so hodili v taborišče domačini-Korošci z različnimi nameni. Dva sta prinesla večje število partizanskih zvezd in sta jih ponujala našim borcem, da si jih pripnejo ter odidejo iz taborišča k partizanom in si tako rešijo življenje. Drugi so hodili po poljske delavce-hlapce. Nekaj jih je šlo in so si tako rešili življenje.

Ferdo Gospodarič je zbiral prostovoljce za angleško vojsko, češ da jih dobro plačajo.

Časa — 14 dni — in tudi prilik, da se zapusti taborišče je bilo dovolj. Naše poveljstvo pa je dalo strogo odredbo taboriščni policiji, da ne sme nihče zapustiti taborišča ali iti na delo h kmetom. Druga odredba je bila, da se vrši dnevno vežbanje.

Narodni odbor je na vidnem mestu nalepil celo razglas-odredbo, po kakšnih točkah in zaslugah bodo izvršili povišanja v višji čin; naj zato vojaki in častniki napišejo prošnje Narodnemu odboru v rešitev.

(Sledi)

J.

V teh tihih večerih

V teh tihih večerih, ko siva megla
vse mesto in njive in barje prekrije,
ubiram si strune: mehko, kot iz sna,
domača se pesem iz njih mi izvije.

In pojem o vsem, kar nekoč je bilo.
Temačna se soba zazdi mi palača,
na ramo nasloni dekle mi glavo,
me s tihim poljubom za pesem poplača.

Noč za nočjo

Sem to še jaz?
Spremenil sem se v vetru, času.
Nekdo se mi zagrebel je v obraz
in skozi špranje dvomov
v dušo sili mrz
Zdaj vem, kako
boli, kadar v obraz ti pljune brat,
kako zazebe te, kadar tujina
na steklo duše dahne
svoj leden poljub,
noč za nočjo.

ZAVETIŠČNE VESTI

V nedeljo 7. decembra 1975 smo se že četrtrič zbrali pri sv. maši v zavetišču. Prva nedelja v mesecu decembru je namreč posvečena spominu umrlih odbornikov, članov in dobrotnikov zavetišča.

Pri sv. maši se je zbralo več sorodnikov in prijateljev pokojnih. Peto obletnico smrti so imeli: Musar Jože, Jenko Jože, in Vrčon Branko. Prvo obletnico pa pokojni: Budinek Vojteh, Fraz Polde, Erjavec Lojze in Koritnik Antonija.

Sv. mašo je daroval msgr. Orehar Anton ob asistenci rev. Jožeta Škrbec. Ljudsko petje je tokrat spremljal na harmonij g. Štefan Drenšek, kar je še povečalo zbranost pri sveti čaritvi.

Zavetiščni odbor je pripravil dovolj kosil „asada“ in tudi postrežba je bila brezhibna.

Kakor druga leta, so tudi letos pripravile svoj „štant“ slovenske matere in žene v korist zavetišča. Zveza žena je pripravila pecivo in kavo, Liga žena iz San Martina pa „Lectova“ srca.

Teden pred to prireditvijo je bil dokončan na zavetiščni stavbi železobetonski vodni rezervar, ki bo služil celi stavbi. Vodni „tank“ je najvišja točka stavbe, zato se je to primerno zalilo z „likofom“.

Uspeh te nedelje je bil zadovoljiv, kar bo pripomoglo še korak naprej pri dovrstitvi stavbe.

Na cvetno nedeljo 11. aprila 1976 smo se tudi letos zbrali v Zavetišču kot prejšnja leta.

Pred sv. mašo je Liga žena-mati iz San Martina prodajala „butarice in pirhe“ v korist Zavetišča, za kar se jim odbor iskreno zahvaljuje. Pred pričetkom sv. maše je g. župnik Škerbec blagoslovil oljke in butarice pri zavetiščnem križu in od tu so vsi šli v procesiji k sv. maši, ki se je darovala v obednici. Ob ljudskem petju so navzoči z zbranostjo prisostvovali sv. maši.

Po sv. maši je večina ostala pri kosilu „asadu“ in se v prijetnem razpoloženju in krasnem jesenskem dnevu zadržala precej časa — nekateri do večera.

Navzoči so lahko ugotovili da se delo nadaljuje. Z dovrstitvijo pritličja bo v kratkem ves spodnji del končan.

TABOR—ZDSPB

Decembra lanskega leta je bil v „New York Timesu“ priobčen daljši članek o Jugoslaviji. Poročevalec Malcolm Browne je med drugimi novicami omenil, da jugoslovanska vlada pripravlja nove naredbe in ostrejšje zakone proti katoliški cerkvi, ker jo smatra za najbolj reakcionarno in zato komunističnemu režimu najbolj nevarno. V Sloveniji bo zabranjeno katoliški duhovščini vsako delovanje izven cerkvenih prostorov, bodisi na kulturnem kakor tudi gospodarskem polju. Slovenski duhovnik bo lahko blagoslovil hišo samo takrat, ako bo za to formalno povabljen. Praznovanje Božiča se odpravi, postati mora navaden delavnik, katerega se mora državni uradnik, navaden delavec v tovarni in študent v šoli držati.

VSE TO V DRŽAVI, katere ustava zagotavlja enake pravice vsem državljanom brez ozira na njih narodnost, jezik in vero. Rdeči režim ni udaril samo po cerkvi, ko je odpravil praznovanje polnočnice; ta udarec je namerjen celemu slovenskemu narodu, ki že stoletja praznuje rojstvo božjega deteta kot praznik upanja na boljšo bodočnost, mir in spravo.

Sedaj pa malo pogledjmo, kaj se dogaja med nami v tujini. Mi, ki smo hoteli ostati svobodni Slovenci, si nismo nikdar mislili, da bomo doživeli čas, ko bomo v naši sredi srečali ljudi, ki hočejo razviti rdečo zastavo v novi domovini. Kjerkoli smo se naselili, smo si skušali pozidati svoje božje hrame in narodne domove, da lahko v miru med prijatelji praznujemo ono,

kar nam je sveto; sedaj se je pa začela med nami propaganda za rdeči režim in diktaturo. Mislim, da je to naša lastna krivda, ker smo se pomehkužili; pozabili smo na domobransko borbenost, kajti dovolili smo titovskim agentom in njih priležnikom, da so se začeli med nami šopiriti in nam celo groziti. Iz dneva v dan postajajo bolj glasni in predrzni. V Torontu so odprli šolo, kjer se lahko mladina uči jugoslovanskih jezikov, seveda pod rdečo zvezdo; v Hamiltonu so si kupili svoj komunistični dom, v Wellanddu so lansko leto postavili spomenik velikemu titovemu prijatelju maj. Jones-u. Ustanovljeno je bilo kanadsko-slovensko društvo za kulturne izmenjave. Ta kultura, ki pride od doma, je seveda bolj glasna, kajti trobijo jo razni ansambli, ki se vrnejo domov, ko so si nabrali dovolj denarja, a koristna budala, ki so jih šla poslušat, kar verjeti ne morejo, kako so nasedli na rdeče limanice; kajti, kar jim je bilo nudeno, lahko najdejo na vsakem plesu, pikniku in prireditvi. 15-minutna slovenska radijska oddaja tudi vedno bolj pada pod vpliv levičarjev. 29. november je bil letos omenjen kot dan republike, še nikdar pa ni bil na tem programu omenjen dan Vetrinja, Teharja in Kočevja. Morda se napovedovalka tega ne spominja, ker bi se gotovim ljudem zamerila.

Sedaj se pa vprašajmo, kdo so ti ljudje, ki hočejo prinesti med nas ta rdeči raj, pod katerim sami niso mogli živeti? Niso bežali pred rdečim režimom. (Morda so poslani, da dosežejo med nami političnimi begunci razdor in medsebojno sumničenje?) Prišli so za boljšim življenjskim standardom, ne znajo pa ceniti človekove svobode teh dežel, ampak se trudijo, da nam prikažejo ves rožnat rdeči raj doma.

Mi svobodni Slovenci jih pomilujemo, obenem jih pozivamo, ODPRTA VAM JE POT DOMOV, ako pogrešate politično svobodo doma. Vrnite se tja, kjer boste lahko glasno praznovali Dan Republike in Titovega rojstva!

Komunisti in njihovi podrepaniki, (katere sami nazivajo „koristna budala“) se naj zavedajo, da duh domobranstva še živi. Kriči iz grobov Kočevskega Roga, Teharij in ostalih grobišč. Tega krika kljub vsem lažem, ne morejo zadušiti. Pred 30-timi leti smo smo na Vetrinjskem polju prisegli, da domobranci svojih idealov ne bomo nikdar zatajili; sveto nam je, kar je zapisano v krvi in solzah Vetrinjskega polja.

Nikdar naj nam ne govorijo, da ljubijo svojo domovino. Vprašajmo jih, kdo jo je zapustil za kos kruha?

za gl. odbor
Ivan Palčič

Kadarkoli in v kakršnihkoli okolnostih bo zopet zasijala svoboda nad slovensko domovino, vedno bo nosila neizbrisen znak zglada in žrtve slovenskega domobranstva, ki je ob pravem času vsemu svobodoljubnemu človeštvu pokazalo pravo pot: Bog — Narod — Domovina!

Florjan Slak – 50-letnik

Ko se je pri Slakovi družini v Dobravi v Suhi Krajini na Dolenjskem pred 50 leti — 20. aprila rodil ta trinajsti otrok, so mu dali ime Florjan. Pet sinov je rastle pri zavedni katoliški družini, po domače Štrbenkovih, in ko se je začela bratomorna borba, je ta družina plačala ta krvavi davek. Italjani so ustrelili enega sina, dva sta bila poslana iz Vetrinja, tudi Florjan bi bil med njimi, kajti kod mladoletnik se je uvrstil med domobrance in dobil svoj ognjeni krst v 26. četi, kjer se je tudi navzel borbenega duha, ki ga ni zapustil do današnjega dneva.

Po tej Vetrinjski tragediji lahko sledimo Florjanu po Koroški, ko se je skrival pred Angleži in se umikal partizanskim ovaduhom. Ko se je hotel registrirati julija 1946 v Spittalsko taborišče, je bil odbit, ker je povedal, da je bil domboranec.

1949. leta je odšel v Kanado, nešteto milj je prepotoval in vzelo mu je tri leta, predno se je odločil za lepo Niagarsko pokrajino. Poročil se je 1952. leta in skupno z ženo g. Zofko sta vzgojila lepo družinico, lahko sta oba ponosna, kajti sinova in hčerka jima pomagata na lepi sadni kmetiji.

Težko je verjeti, kje najde naš Florjan čas in energijo, katero je posvetil naši organizaciji. Bil je eden ustanoviteljev in do današnjega dneva je ostal njen steber. Aktivno sodeluje pri vseh prireditvah in pošilja članke v našo revijo, ki razodevajo, da je naš slavljeneč ostal domobranec starega kova, tisti ponosni domobranec, ki je do 1945. leta napadal komunizem s puško v roki, odkar pa imamo Tabor pa nadaljuje to borbo s peresom, ko tolče po komunizmu in vsaki dvolični hinavščini. Ti članki, marsikdaj zadanejo v živo tiste, ki so morda po svoji malomarnosti pozabili oziroma zatajili domobransko dediščino.

Dragi Florjan, Tvoji prijatelji Ti želimo še mnogo let, in upamo da boš tudi v bodoče ostal domobranec odkritega obraza, poštenega značaja, ki je vedno pripravljen za obrambo naših idej.

K čestitkam se pridružujejo tudi številni Tvoji soborci in prijatelji iz Argentine.

Bog te živi! Tvoji soborci.

Soborec Slavko Rupnik je aprila 1976 dopolnil 50 let.

Slavljenec je več let igral pri znanem orkestru Planika in je sedaj pevovodja slavenskega cerkvenega pevskega zbora v San Martinu — Argentina.

F. S.

POGANSKA BELA GARDA

Za 30-letnico pokola okrog 20.000 Slovencev — od tega okrog 15.000 slovenskih domobrancev —, ki so jih ugonobili komunistični oblastniki po vojni in revoluciji, se je oglasil sokrivec tega klanja, „katoliški“ sopotnik Edvard Kocbek s svojo sicer čisto farizejsko: *Mea culpa...*

Tako je za 30-letnico največjega zločina od dobe pokristjajenja Slovencev (konec sedmega stoletja) politična in ideološka emigracija dobila zopet novo kost, da jo gloda, in da naredi, oziroma pripravi Kocbeka za bodoči proces „blaženega“, če ne že kar „svetnika“ novega, rdečega klerikalizma, ali novega marksističnega katolicizma. Saj končno oba, Kristus in Marx, izhajata iz istega rodu Abrahama, ki je imel dva sinova: enega s svobodno ženo in drugega s sužnjo... Prvi je bil „rojen iz duha“, drugi pa iz „poželenja mesa“... Običajno se tolmači da so Judje sinovi Abrahamove svobodne žene, torej „iz duha“, Arabci pa so sinovi Abrahamove sužnje, torej „iz poželenja mesa“. To je seveda dobra argumentacija za filozofe, zgodovinarje itd.; za nas navadne zemljane pa ni nujno, da sodimo po narodnosti; vsak narod ima sinove, ki „so rojeni iz duha“ — in iz „poželenja mesa“...

V slovenskem primeru med prve seveda ne spada samo „tovariš“ dr. Aleš Baebler, slovenski Jud, kapitalist, buržuj in komunist, ampak cela kopicca sinov in hčera bivše „črne“ in sedaj „rdeče“ kapitalistične buržoazije, ki so, ali še vodijo diktaturo v imenu proletariata...

Med te spada tudi profesor Edvard Kocbek, vodilna medrevolucionarna oseba na ekstremni katoliški (klerikalni) levici, ki je poleg komunistične partije enako soodgovorna za revolucijo ter za pobijanje med njo in po njej. Nobene razlike ni bilo med klavcem, ki je bil iz vrst Kocbekovih ali Kidričevih ljudi. Razlika je bila le v tem, da so bili pravi komunisti tako zvití, da si niso hoteli mazati rok z direktnim, osebnim pobijanjem ljudi; oni so dali samo direktive, da so klali drugi, tudi Kocbekovi — in dostikrat prav njegovi ljudje. Župnika Komljanca iz Prečne pri Novem mestu in še nekaj drugih so partizani pobili med revolucijo za Hmelnikom s krampi in sekirami. Župnik Komljanec je imel posekane roke, itd. Župnika sta ubila dva predvojna vodilna „katoliška“ fanta. Za sokrívdo pri tem umoru je pokojni

dekan Matija škrbec javno dolžil avtorja „Belogardizma“ Frančka Sajeta, predvojnega klerofašista.

„Poganska Bela garda“, pravi Kocbek. „Tovarišu“ Kocbeku nihče ne more oporekati, da se ne razume na filozofijo, zgodovino itd. In prav iz zgodovine je pobral ta izraz o „poganski beli gardi“. Če smemo verjeti tistim, ki se ukvarjajo z zgodovino, in če je pesnik dr. France Prešeren imel prav v svoji pesmi „Krst pri Savici“, pridemo do zaključka, da bi bil Kocbek rad igral vlogo Črtomira v slovenski revoluciji, ki je zaključila s totalnim pokolom „poganskih“ Slovencev, „ki so branili vero staro in v stare šege utrjene postave“ v Ajdovskem gradu — našem Vetrinju!

Kristjani tedanjega časa — kot je pred leti zapisal znani kanadski časnikar protikomunist — so uporabljali iste metode in enak teror, kot to danes delajo komunisti.

V Ajdovskem gradu so poklali vse poganske Slovence — „pogansko belo gardo“ — kajne „tovariš“ Kocbek — z izjemo voditelja Črtomirja (gotovo jih je bilo toliko kot v Vetrinju) ki se je dal krstiti ob Savici zaradi ljubezni do boginje Žive (Komunistična partija in oblast) in ko je doštudiriral v Ogleju, se je vrnil med „svoje brate preganjat zmot oblake...“

Kolikih takih „Črtomirov“ iz emigracije med njo samo, pa predvsem med „poganskimi belogardisti“ v emigraciji že „preganja zmot oblake“ in ustvarja novi „rdeči“ klerikalizem?

V tisti davni slovenski revoluciji so slovenski poganski „belogardisti“ — separatisti — končali pod noži „krščanskih“ Slovencev v zavezništvu s Teutonci (Germani). Danes to imenujemo „veliko srečo“ za Slovence, ker smo postali kristjani; zato pa izgubili dve tretjini svoje zemlje za germanško „zavezništvo“ in pokristjanjenje. Z zmago komunistov in Kocbekovih „kristjanov“ pa bomo Slovenci izginili s površja zemlje v naslednjih sto letih — ali kvečjemu morda dveh stoletij.

„Tovariš“ Kocbek se je kot politik kajpak skrival po luknjah, bunkerjih in v varnem zaledju, kjer je lahko filozofiral in mu je bilo kaj malo mar, kako trpijo tisti, ki so bili žrtve njegove filozofije. Lahko je namreč bilo filozofirati na varnem; čisto nekaj drugega pa je bilo živeti pod terorjem: podnevi fašističnim, ponoči komunističnim — z njihovimi zavezniki; pa naj so se že izdajali za krščanske socialiste, leve Sokole al čiste „klerikalce“ in „liberalce.“

„Tovariš“ Kocbek tudi najbolj dobro ve, da je res hudo, kadar trumoma dezertirajo simpatizerji, kot so odhajali njegovi krščanski socialisti v „pogansko belo gardo“ in četnike, pa da postanejo celo voditelji zloglasne „Črne roke“ katera naj bi bila nezakonska hči komunističnega VOS-a (Varnostne obveščevalne službe, likvidacijskega oddelka komunistične partije v imenu Osvobodilne fronte.)

Tako je Kocbeku s sodelavci vred pobegnil sam komandant bataljona „njegove“ vojske „Črtomir“ s pravim imenom: Janez Marn, študent prava.

„Črtomir“ je postal „poganski“ četnik in celo organizator in ustanovitelj četniškega odreda — potem, ko sta s političnim komisarjem Nikom Šilihom — Borisom Nikićem (po vojni Titov ambasador v Tunisu) obsodila na smrt in dala ustreliti pet domačinov v Dobrepolju; in tedaj še ni bilo ne duha ne sluha o kaki „poganski beli gardi“, ki se je začela organizirati mnogo pozneje po tem umoru. Občina Videm-Dobrepolje je po trditvah poznavalcev razmer dala nad 700 domobrancev. Razen nekaj posameznih izjem so po vojni vse POBILI! In Kocbek zavija oči, da je za pokol domobrancev zvedel šele leto pozneje...

Gospod „tovariš“ Kocbek, koga pa „plavšate“? Morda vaše izobražene tovariše, ki so preživel revolucijo v po domobranci zastraženi „rdeči“ Ljubljani ali pa v varni tujini, ker so imeli dovolj zvez in kapitala za varen umik in se razumejo samo na učeno filozofijo, pa nimajo pojma, kaj se je odigravalo med revolucijo zunaj Ljubljane. Morda vam verjamejo oni; morda tudi oni iz vrst medrevolucionarne OR in politikov, ki se še v 30 letih niso naučili, da se oblast ne podeduje več kot v prejšnjih stoletjih in da do nje ni več mogoče priti po kolenih in petolizništvu oblastnikom. Morda vam ti verjamejo. Prav gotovo pa vam ne verjame kmečko-delavski proletariat, ki je užival partizansko „svobodo“; tisti, ki smo živeli na „osvobojenem“ ozemlju in ne podcenjujemo vaših sposobnosti „rdeči bogovi“, ker ste imeli tako temeljito obveščevalno službo, da ste zapisali celó slaherno staro ženico, če je le odprla usta proti vašemu terorju, umorih, ropanju itd. Svojim pajdašem ste davno pred koncem vojne povedali, da bodo po vojni in revoluciji lahko po mili volji likvidirali „pogansko belo gardo“, pa vam narod ni mogel verjeti, ker je bil tako bedasto zaverovan v stare, nesposobne politikante, ki so ga vodili iz Ljubljane, Vatikana in Londona...

„Tovariš“ Kocbek, lažete! Če ne bi lagali, kako je mogoče, da so politiki v Ljubljani že leta 1944 (ker so gotovo imeli zveze z vami) vedeli, „da bodo zelo redki domobranci ostali živi!“... Tako je namreč pokojnemu g. dekanu Matiju Škerbcu pred ljubljanskim magistratom „prerokoval“ važen predvojni slovenski politik. Da, vedeli so pa že 30 let v emigraciji molčijo kot mutec osojski, ker so tistih tisočev poklanih domobrancev ni borilo za oblast, temveč so bili samo žrtve onih, ki so v želji za oblastjo in v strahu za njo poklali domobrantsko vojsko, da ne bi mogla postati orodje, s katerim bi stari politiki lahko zopet prišli do oblasti.

Tako je razumljiv „sporazum“ teh treh odgovornih in soodgovornih skupin, da čimprej pokopljejo Vetrinjsko tragedijo in da čimprej izgine v pozabljenje — Slovensko domobranstvo! Mi na poslednji domobrantski straži jasno čutimo to poštimumstvo med komunisti, Cerkvijo in starimi politiki v emigraciji. Zato ne prosimo več; sedaj zahtevamo pravico za naše mrtve in resnico za nas žive!

Pozdravljamo Kocbekovo izjavo, čeprav v njegovo nedolžnost ne verjamemo. Za nas je prav tak krivec, kot vsi, ki so odločali o pokolu. Prav

tako so sokrivci tisti, ki bi ga v Vetrinju lahko preprečili, če bi nam povedali resnico, pa so molčali in še danes molčijo kot osojski mutci. Žrtev naših soborcev domobrancev je tako sveta, da zaradi nje ni dopustno nikdar in nikoli klekniti na kolena; ne v imenu filozofije, ne v imenu ideologije. Samo celotna, nepotvorjena resnica nas bo osvobodila in dala našim poklanim domobrancem tisto mesto, ki jim pripada.

NA UREDNIŠKI MIZI

1. — Naši bralci so lahko že ponovno ugotovili, da se kritike ne bomo in se ji ne izmikamo. Toda tu in tam se pripeti, da se bat, ki naj bi mahnil po nas, odbije in udari kritika po lastni glavi. Tako smo na 80. strani letošnje 3. številke Tabora dobesedno priobčili pismo, v katerem je dopisnik zavihtel debeli bat nad našega dolgoletnega kulturnega poročevalca Piko in se — da bi bat tem bolj udaril — podpisal: Dvopičje. Kljub temu pa je udaril hudo mimo. — Ker je Tabor nesporno naša prva zdomska publikacija, v kateri lahko vsakdo pošteno pove svoje mnenje, smo tudi temu dopisniku omogočili, da je na naših straneh lahko dal duška svojemu pogledu na problem — neglede na to, ali se mi z njim strinjamo ali ne — kljub temu, da se ga naš kulturni poročevalec v svojem prispevku sploh ni dotaknil. Naš kulturni poročevalec Pika je v št. 10-11 lanskoletnega Tabora ocenil samo v španščini izdano knjigo ustaškega častnika Željka Dučmelića: Cuatro meses en el paraíso kot tako in dobesedno zapisal: „Za nas je ta nova hrvaška knjiga na svetovnem knjižnem trgu nov neusmiljen sunek v vest“ ker mi nimamo niti „svoje votivne leščerbice našim junakom v spomin na oltarju svetovne književnosti.“ To je vse! Dopisnik Dvopičje pa pravi, da Pika „obžaluje, da jo (knjige) preje ni prebral“ in priporoča nam Slovence, da knjigo preberemo... primerja nas Slovence z ustaši in daje navodila ter priporočila, kaj naj delamo in kako naj postopamo...“ Kje, za Kriščevo voljo, je le to pobral? Pri najbolj pozornem ponovnem prebiranju in poizkusu najbolj zlohotnega tolmačenja ne moremo izslediti ničesar podobnega ne po smislu, kaj šele po besedi, ki jo dopisnik pod narekovaji bogsigavedi od kod celó citira. Ker je spričo tega dopisniku seveda „nepojmljivo na kakšen način je neki Slovenec ocenil naci-fašistično knjigo“, kajpak nismo mi krivi, če se je njegovo Dvopičje spremenilo v — dvoničje.

2. — Doživeli smo, da je dr. Tine Debeljak v Svobodni Sloveniji (XXV/29, št. 14, Bs. Aires, 8. 4. 1976) poročal o 1-2 številki letošnjega Tabora, ki ga po vztrajnem molku sodeč, doslej za nekatere kroge sploh ni bilo. Dr. Tine Debeljak je sedaj to vrzel pošteno izpolnil, za kar smo mu prav tako pošteno dolžni zahvalo. Z ozirom na članek o delu srbskih dobrovolj-

cev v Sloveniji, ki ga je dr. Tine Debeljak „vesel... (ker) pred bralci Tabora postavlja delo Narodnega odbora za Slovenijo v novo pomembnost“, bi si pa dovolili pripomniti samo to, da je naš list že ponovno prinašal ne samo nesporne zgodovinske dokumente, temveč po svoji, med zdomskimi publikacijami pionirski tradiciji tudi vrsto člankov, katerih bo zgodovinar lahko vesel ne glede na to, ali se mi z njimi strinjamo ali ne. Na notranji strani naših platnic je namreč zapisano, da „mnenja Tabora ZDSPB predstavljajo le članki, ki so podpisani od glavnega odbora Zveze.“

NAŠI MRTVI

Zora Polak – smrtno ponesrečena

Zena pok. Janka Polaka, druge žrtve komunističnega nasilja junija 1942, roj. Tominšek in sestra plezalca Dr. Stanka Tominška, je bila januarja meseca 1976 smrtno povožena sredi Ljubljane. Janko Polak je bil policijski načelnik, katoliško usmerjen, pa je padel kot druga žrtev nasilja OF nad slovenskim civilnim prebivalstvom med drugo svetovno vojno.

V Tivoliju so ga ustrelili trije glavni komunisti, katerih eden je bil Boris Kidrič, drugi Prežihov Voranc, tretji pa partizanski general. Vsakogar, ki je potem šel na pogreb inšpektorja Janka Polaka, so partizani „markirali“. Tega se ni bala gospa Milka Meršol roj. Tominšek, ki je s tem, da je šla na pogreb, javno pokazala svoje pravilno stališče, pa tudi korajžo. Zora Polak Tominšek ter Milka Meršol Tominšek sta bili sestrični. Sorodnikom in žalujočim iskreno sožalje.

Gromova mama – umrla

V visoki sarosti 85 let je umrla na Vrhniki 19. februarja 1976 *Gromova mama*. Pokojna Frančiška Korče poročena s Tomažem Gromom je imela v družini devet otrok (sedem hčera in dva sina), od katerih jih je še osem živih. Od dveh sinov domobrancev je bil eden vrnjen iz Vetrinja v Teharje, kjer je srečal sovaščana vojnega kurata Kunstlja in je bil pozneje ubit v Kočevskem Rogu.

Gromov dom je bil zatočišče četnikom in domobrancem in zaradi tega je bila vsa družina po vojni preganjana in zaprta.

V Argentini živita sin in hčerka Tinca, poročena Oblak. V Angliji hčerka poročena z urednikom Klica Triglava g. Pleničarjem.

Gospej Tinci z družino in vsem ostalim izrekamo naše sožalje.

ZA BELEŽNICO

Se bomo končno prepričali?

Svetovne novinarske agencije so objavile, kako je glavni tajnik sovjetske partije Leonid Brežnjev na najbolj uraden način pred delegati XXV. kongresa komunistične partije Sovjetske Zveze poudaril, da je takoimeno-
vano popuščanje (détente) samo sredstvo za dosegov sovjetskih strateških ciljev, ko je ugotovil:

Niti najmanj ne prikrivamo dejstva, da v popuščanju (détente) vidimo pot do bolj ugodnih pogojev za socialistično in komunistično dograditev (Beri: Za komunistično svetovno revolucijo! — Op. ured. Tabora.) Popuščanje v ničemer ne briše — še več, ne more izbrisati ali vsaj spremeniti — zakonov razrednega boja! V popuščanju ni mesta za nevtralnost ali kompromise v razrednem boju!

Se bodo za usodo še preostalih svobodnih narodov odgovorni končno prepričali, kam pes taco moli...; ali bodo usodo afriške Angole doživljali še drugi narodi, — dokler ne bo prepozno...?

Tema za razmišljanje:

Zanamce bo stalo veliko truda prepričati se, da je bilo možno, kar mi danes vidimo.

Gral. José María Paz.

DAROVALI SO

V času od 16. 2. 1976 do 31. 3. 1976

Za zavetišče

Zupančič Ivanka	75
Rev. Novak Štefan	5.000
Buda Stane	500
Maček Martin	20
Lebar Rudi	26
Gerčar Viktor	100
N. N., Argentina	76
Dr. Jelkič — Čuček Tatjana .	1.000
Sedej Alojz	120
Ing. Švigelj Teodor	200
Šproc Anton	700
Lobnik Franc	250

Bambič Marija in Ivan	2.000
Jerman Ivan	76
Dimnik Janko	26
N. N.	18

(v dolarjih:)

Culkar Lučka in Frenk (USA)	20
V spomin na pok. Vilka Cudermana:	
Dr. Baraga Srečko	100

Tiskovni sklad gl. Tabor:

N. N., Ramos Mejía	250
Šproc Anton	50
Prodaja knjig	400
Vahtar Alojz	250

ZAVETISČE DR. GREGORIJA ROŽMANA

Ker se gradnja prvega dela Zavetišča dr. Gregorija Rožmana bliža h koncu, obveščamo vse rojake, ki bi imeli namen priti vanj, da se prijavijo odboru pismeno, na naslov: Asociación dr. Gregorio Rožman, Ramón L. Falcón 4158, Capital. V začetku bomo sprejeli le 8 oseb. Dogotovljenih bo prav toliko sob (vsaka z lastno kopalnico), jedilnica, kuhinja, ambulanta in stanovanje za sestre. Vsi prostori so centralno kurjeni. Z dograditvijo tega prvega dela pa naš cilj še nikakor ni dosežen. Naslednja stopnja (17 sob), za kar ponovno prosimo: brat, spomni se brata!

Odbor.

V S E B I N A

Pascua 1941—1976	81
Velika noč 1941—1976	82
Razmajana Jugoslavija bo obtičala brez Tita (F. Slak)	83
Stoletnica Ivana Cankarja (E. K.)	89
Temeljni kamen bodoče Slovenije (Stanko Mrak)	90
Svetovno ravnotežje	93
„American Spirit“ in slovenska „demokracija“ (F. S.)	94
Nekoliko razmišljanja o pobratenju (Stanko Mrak)	96
Binkoštna mobilizacija v Žužemberku leta 1942 (A. L.)	97
Napori Hrvatov za enotno narodno predstavništvo (Dr. Srečko Baraga)	99
Slovensko domobranstvo v boju proti narodnoosvobodilnemu gibanju (Ivan Križnar — „Delo“ 27. 12. 1975)	102
Zadnji pohodi 35. čete (J. Sladič)	116
Iz društev	120
Naši možje	123
Poganska bela garda (F. S.)	124
Na uredniški mizi	127
Naši mrtvi	128
Za beležnico	III

Correo
 Argentino
 Sucursal
 J. L. Suárez
 (Bs. As.)

TARIFA REDUCIDA
 Concesión N° 2122

FRANQUEO PAGADO
 Concesión N° 2619